

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
KANTON SARAJEVO
Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište”

IZVJEŠTAJ O POSLOVANJU
(Izvještaj o radu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju)

KJU „PORODIČNO SAVJETOVALIŠTE“
ZA 2014. GODINU

Sarajevo, mart 2015. godine

I UVODNI DIO

Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ je, u periodu od 01.01. do 31.12.2014. godine, u skladu sa važećim propisima koji tretiraju ovaj segment socijalne zaštite, prateći utvrđeni plan aktivnosti u okviru Programa rada za 2014. godinu, te shodno raspoloživim materijalnim resursima i mogućnostima, najvećim dijelom realizirala utvrđene programske zadatke. Također, niz drugih aktivnosti koje nisu bile planirane za ovaj period, a za kojima je bila ukazana potreba izvršenja, uspješno su realizirane.

Savjetodavno-terapeutske aktivnosti odvijale su se, u skladu sa kontinuiranom praksom i principima u radu Ustanove, na način da su svim zainteresiranim građanima koji su se javili i zatražili pomoć, iz domena ovog rada, pružene odgovarajuće usluge (trijažno-dijagnostičke ili usluge kratke krizne intervencije ili usluge neposrednog savjetodavno-terapeutskog tretmana).

Kao i do sada, Ustanova je i dalje insistirala na strogom poštivanju principa zaštite i povjerljivosti podataka korisnika usluga, kao i principa dobrovoljnosti dolaska korisnika u tretman.

U cilju smanjenja društveno neprihvatljivih ponašanja te izgradnje zdravih stilova života, KJU „Porodično savjetovalište“ je kontinuirano provodila aktivnosti u okviru realizacije projekata primarne prevencije, a koji su se zasnivali na bazi vlastitih istraživanja i sondiranja stanja, problema i pojava u porodici i njenoj interakciji sa drugim socijalnim sistemima. U konkretnim slučajevima, kao i do sada, radilo se o prevenciji različitih rizika u pojavi i razvoju psihosocijalnih problema u porodičnom i drugim sistemima.

Realizacija naprijed navedenih te ostalih aktivnosti iz okvira djelatnosti Ustanove tokom 2014. godine detaljno je prikazana kroz ostale elemente ovog izvještaja.

II NORMATIVNI DIO

2.1. Pravila KJU „Porodično savjetovalište“ - prečišćeni tekst;

2.2. Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova KJU „Porodično savjetovalište“, donesen u mjesecu julu 2014. godine, a prvenstveno zbog potrebe usklađivanja opisa poslova sa kontinuiranim promjenama koje se tiču unapređenja rada Ustanove, te potrebe usaglašavanja termina/riječi koji prate razvoj praktičnih i teoretskih znanja koja se primjenjuju u radu Ustanove. Također poslovi koji su ranijim pravilnikom sistematizirani izvan organizacionih jedinica, ovim aktom su obuhvaćeni novo-oformljenom jedinicom - Odjeljenje za pravne, finansijske, promotivno-propagandne i opće poslove.

2.3. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o radu KJU „Porodično savjetovalište“, donesen u mjesecu julu 2014. god. Akt je donešen usljed potrebe usklađivanja platnih razreda i koeficijenata za obračun plaća zaposlenika sa Sporazumom o postupku utvrđivanja platnih razreda i koeficijenata za obračun plaća i naknada koje nemaju karakter plaće u javnim ustanovama socijalne zaštite Kantona Sarajevo.

2.4. Pravilnik o izmjenama Pravilnika o radu KJU „Porodično savjetovalište“, donesen u oktobru 2014.g. kojim se ukida odredba Pravilnika koja je propisivala pravo zaposlenika na jubilarnu

nagradu, a u skladu sa Sporazumom o postupku utvrđivanja platnih razreda i koeficijenata za obračun plaća i naknada koje nemaju karakter plaće u javnim ustanovama socijalne zaštite Kantona Sarajevo.

2.5.Ostali akti:

- Prijedlog Nacrta zakona o psihoterapiji (na traženje resornog ministarstva dostavljen resornom ministarstvu na dalju proceduru);
- Pravilnik o korištenju službenih telefona i interneta;
- Pravilnik o načinu korištenja službenog automobila;
- Pravilnik o reprezentaciji i poklonima.

III TEMATSKI DIO

3.1. IZVJEŠTAJI, PROGRAMI, PLANOVI

U toku 2014. godine, a u skladu sa Programom rada Ustanove za 2014. godinu, KJU „Porodično savjetovalište“ je usvojila sljedeća dokumenta:

3.1.1. Izvještaj o poslovanju KJU „Porodično savjetovalište“ za 2013. godinu

- Izvještaj o poslovanju (Izvještaj o radu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju) KJU „Porodično savjetovalište“ za 2013. godinu;
- Izvještaj o radu direktora KJU „Porodično savjetovalište“ za 2013. godinu;
- Izvještaj o radu Upravnog odbora KJU „Porodično savjetovalište“ za 2013. godinu;
- Izvještaj o radu Nadzornog odbora KJU „Porodično savjetovalište“ za 2013. godinu.

3.1.2. Program rada KJU „Porodično savjetovalište“ sa finansijskim planom za 2014. godinu

- Nacrt programa rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. god.;
- Nacrt finansijskog plana KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. god.;
- Program rada KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. god.;
- Finansijski plan KJU „Porodično savjetovalište“ za 2015. god..

3.1.3. Kvartalni izvještaji o radu KJU „Porodično savjetovalište“ za 2014. godinu

- Izvještaj o radu KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-mart 2014. godine;
- Izvještaj o radu KJU „Porodično savjetovalište“ za period april-juni 2014. godine;
- Izvještaj o radu KJU „Porodično savjetovalište“ za period juli-septembar 2014. godine;

3.1.4. Izvještaji o izvršenju budžeta KJU „Porodično savjetovalište“

- Izvještaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-decembar 2013. g.;
- Izvještaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-mart 2014. g.;
- Izvještaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-juni 2014. g.;
- Izvještaj o izvršenju Budžeta KJU „Porodično savjetovalište“ za period januar-septembar 2014.g;

3.1.5. Ostali izvještaji

- Izvještaj Komisije za popis sredstava, potraživanja i obaveza u KJU „Porodično savjetovalište“ sa stanjem na dan 31.12.2013. god.;
- Izvještaj o radu direktora KJU „Porodično savjetovalište“ za period 01.01.- 24.04.2014. god.

3.2. SAVJETODAVNO-TERAPEUTSKI RAD (SEKUNDARNA PREVENCIJA)

U 2014. godini stručni saradnici Odjeljenja za savjetodavno-terapeutske rad kontinuirano su pružali usluge svim građanima Kantona Sarajevo koji su za to iskazali potrebu. Savjetodavno-terapeutske rad je strukturiran proces, usmjeren na promjenu interakcija porodičnog sistema, a u cilju otklanjanja problema koji ograničavaju funkcioniranje porodice i njenih članova. Ovaj proces odvijao se u profesionalnom odnosu savjetnika-terapeuta i korisnika usluga (pojedinaca, partnera, porodica i grupa).

Savjetodavno-terapeutske usluge pružali su stručni saradnici za savjetodavno-terapeutske rad koji u svom radu primjenjuju sistemski način razumijevanja funkcioniranja porodičnog sistema, te koriste tehnike sistemske porodične terapije i komplementarne tehnike drugih terapijskih škola, poštujući etičke principe u ovoj oblasti. To su princip povjerljivosti podataka vezanih za korisnika i sadržaj tretmana, te princip dobrovoljnosti za uključivanje u tretman. Korisnicima su usluge pružane u sigurnom, povjerljivom i podržavajućem ambijentu.

Usluge su pružane kroz individualni, dijadni/partnerski i porodični oblik rada, što je ovisilo o prezentiranom problemu, fokusiranoj problematici i očekivanjima korisnika od tretmana, utvrđenog cilja tretmana, te broja članova porodičnog sistema koji su iskazali motivaciju za uključivanje u tretman. Savjetodavno-terapeutske uslugama obuhvaćene su sve osobe motivirane da postignu promjene na planu ličnog funkcioniranja ili u području odnosa sa drugima.

Najveći broj građana iskazao je potrebu za stručnom pomoći i tretmanom:

- samoinicijativno;
- na osnovu preporuke bivših korisnika usluga;
- po uputi profesionalaca zaposlenih u drugim ustanovama i organizacijama iz zdravstvenog, socijalnog i obrazovnog sistema te
- putem web stranice Ustanove.

U 2014. godini stručni saradnici Odjeljenja za savjetodavno-terapeutske rad kontinuirano su obavljali usluge javljanja na telefonske pozive građana. Telefonski razgovori sa potencijalnim korisnicima usluga obavljali su se prije početka samog tretmana. Ovakvi kontakti zahtijevali su visok stepen koncentracije, posvećenost koja doprinosi razvijanju motivacije potencijalnih korisnika usluga za uključivanje u tretman, davanje preciznih informacija o sadržaju i principima savjetodavno-terapeutske rada, te djelatnosti Ustanove u najširem smislu. Tokom izvještajnog perioda u Odjeljenju je pruženo **636** ovih usluga.

Pored navedenog, zaposlenici Odjeljenja su u toku 2014. godine odgovarali i na zaprimljene e-mail-ove potencijalnih korisnika savjetodavno-terapeutske usluga. Tokom izvještajnog perioda kontaktirano je sa **75** korisnika kojima je upućeno **150** e-mail-ova.

3.2.1. Tretman

Tokom prvog kontakta stručnih saradnika sa korisnicima usluga obavljala se **preliminarna trijaža**, proces u okviru kojeg se fokusirao problem, procjenjivale indikacije za tretman u Savjetovalištu i/ili su se korisnici upućivali na konsultacije ili tretman u druge institucije. Preliminarna trijaža obavljala se i u direktnom kontaktu građana koji su dolazili u prostorije Savjetovališta bez prethodne najave. Tokom izvještajnog perioda pruženo je ukupno **457 usluga preliminarne trijaže**, od čega **410** na individualnom, **30** na dijadnom i **17** na porodičnom nivou.

U okviru prve seanse (**inicijalnog intervjuja**) stručni saradnici za savjetodavno-terapeutski rad bili su usmjereni na kreiranje odnosa povjerenja, kao pretpostavke za otpočinjanje savjetodavno-terapeutskog procesa. Tokom inicijalnog intervjuja i u prethodnoj godini su eksplorirani i **dijagnosticirani problemi** korisnika, sagledana očekivanja korisnika od tretmana, te su utvrđeni ciljevi tretmana. U 2014. godini pružene su **402 usluge inicijalnog intervjuja**, **257** na individualnom, **93** na dijadnom, **46** na porodičnom i **šest** na grupnom nivou. Tokom inicijalnog intervjuja korisnicima su, po potrebi, pružene usluge **krizne intervencije**. Ove usluge pružene su i korisnicima koji su tokom kontinuiranog tretmana bili izloženi neočekivanim stresnim situacijama.

Ukupno **571 korisnik** obuhvaćen je kontinuiranim tretmanom u okviru kojeg je realizirano **2575 seansi**, **1996** predseansi i **1996** postseansi. Dužina trajanja jedne seanse je 45 minuta. Od ukupnog broja sa **285** korisnika usluga tretman se odvijao na individualnom nivou, kroz **1475** seansi, na dijadnom nivou sa **154** korisnika, kroz **685** seansi, i na nivou porodičnog sistema sa **109** korisnika, kroz **398** seansi i na grupnom nivou sa **23** korisnika, kroz **17** seansi.

U okviru savjetodavno-terapeutskog procesa pruženo je **1756** usluga **terapije**, **706** usluga **savjetovališnog rada**, **402** usluge **dijagnosticiranja problema**, **80** usluga **krizne intervencije**, **17** usluga **posredovanja** prije pokretanja postupka za razvod braka, **46** usluga **ekointervencije** i **45** usluga **praćenja** korisnika sa kojima je završen tretman. U toku 2014. godine sačinjeno je **13 nalaza i mišljenja**, na zahtjev drugih institucija, najčešće službi socijalne zaštite i obrazovnih institucija.

Ekointervencija podrazumijeva suradnju sa profesionalcima drugih institucija ili organizacija koja ima za cilj koordiniranje intervencija pruženih korisniku. Ovo je veoma složen pristup koji se koristi u tretmanu osoba izloženih višeslojnim problemima i koje je bilo potrebno paralelno tretirati u službama socijalne zaštite, zdravstvene zaštite, policijskim upravama i sl.

Tokom 2014. godine tretman je završen sa **414** korisnika od čega je **194** bilo obuhvaćeno individualnim oblikom rada, **129** dijadnim, a **91** porodičnim oblikom rada.

Sa **255** korisnika tretman je završen po planu, sa **110** sporazumom između savjetnika-terapeuta i korisnika usluga, dok je proces prekinut jednostrano od strane **49** korisnika. Najčešći razlozi za jednostrano prekidanje tretmana od strane korisnika bili su: bolest korisnika ili člana njegove porodice, preseljenje, razlike u očekivanju potencijalnih korisnika u odnosu na način rada Odjeljenja za savjetodavno-terapeutski rad (očekivanje „instant rješenja problema“, postojanje „skrivenih ciljeva korisnika“ i očekivanje „sekundarne dobiti“) i procjena korisnika da nisu spremni za promjene.

Tehnike **evaluacije savjetodavno-terapeutskog procesa** primjenjivale su se tokom tretmana pri čemu su savjetnici-terapeuti nastojali otkriti na koji način su terapijske intervencije doprinijele promjenama koje su utjecale na terapijske ishode u odnosu na definirane probleme.

Evaluacija terapijskog ishoda realizirana je sa svim korisnicima sa kojima je završen kontinuiran tretman. Evaluacija je podrazumijevala usmeno rekapituliranje značajnih uvida i postignutih promjena korisnika.

3.2.2. Fokusirana problematika po oblicima rada

Način funkcioniranja šireg društvenog konteksta, duga historija postojanja problema, svakodnevni stres i frustracije ugrožavaju sigurnost i stabilnost pojedinaca. U izvještajnom periodu korisnici su prezentirali poteškoće i probleme koji se tiču načina njihovog funkcioniranja u porodičnom ili drugim sistemima, a koji su doveli do intrapersonalnih (unutarnjih-psiholoških) i/ili interpersonalnih (relacijskih) problema.

U proteklom periodu **prezentirana** i **fokusirana** problematika korisnika je tretirana kroz individualne, dijadne (bračne, partnerske, roditeljske, roditelj-dijete relacije) i porodične oblike savjetodavno - terapijskog rada.

Na **individualnom nivou** tretirana je simptomatologija: panični napadi, socijalna anksioznost, separativna anksioznost, somatomorfni poremećaj, ponašajno-emocionalni poremećaj, psihotični poremećaj, poremećaj ishrane (bulimija), depresivno raspoloženje, impulsivnost, psihosomatske tegobe, ovisnost o kocki, stanja bespomoćnosti, neuspjeha i usamljenosti, nedostatak samopouzdanja i samopoštovanja, nedostatak asertivnosti.

Simptomatologija je povezana sa problemima nastalim usljed nemogućnosti uspostave funkcionalnih odnosa sa značajnim osobama, teškoće u procesu emocionalnog povezivanja, gubitka bliskih osoba, rane traumatizacije i emocionalnog zanemarivanja od roditelja, nezadovoljstva sobom i vlastitim načinom života, nedostatak roditeljskih kompetencija i izostanak autoriteta, nedefiniranih granica i pravila u porodičnom sistemu, neusklađenosti roditeljskih stilova, te mobinga.

Tretmanom su bile obuhvaćene i osobe nezadovoljne vlastitim postignućima u području profesionalnog djelovanja. Nedostatak kapaciteta za postizanje promjene vlastitih životnih okolnosti u kontekstu nepovoljnih socio-ekonomskih prilika dovode osobe u stanje krize i potrebe za uključivanjem u savjetodavno-terapeutski proces.

Na **nivou partnerstva** uočena je povećana potreba korisnika za stručnom pomoći radi nezadovoljstva partnerskim odnosom sa doživljajem emotivnog zanemarivanja i straha od odbacivanja, prevazilaženja bračnih konflikata, kriza koje su posljedica nerealnih očekivanja i zahtjeva u odnosu na ponašanja i uloge partnera, dilema vezanih za održivost bračne zajednice, donošenja odluke o razvodu braka, nepovjerenja i ljubomore zbog izvanbračne relacije, posesivnosti, seksualne disfunkcije, suočavanja sa postojanjem paralelne veze bračnog partnera, emocionalnog zlostavljanja od strane bračnog partnera, teškoća nastalih radi nedostatka kapaciteta partnera za preraspodjelu odgovornosti i obaveza.

Povod dolaska mlađih bračnih partnera na tretman najčešće je bio nespремnost partnera za separaciju od roditelja i porodice porijekla, poteškoće u uspostavi granica naspram porodica porijekla, teškoće u uspostavi bliskosti i distance partnera i prilagođavanje na roditeljske uloge u okolnostima rođenja prvog djeteta u porodici.

Na preporuku profesionalaca iz Službi socijalne zaštite općina u Kantonu Sarajevo tretirani su supružnici kojima je omogućeno da uz pomoć savjetnika-terapeuta preispitaju ispravnost odluke o razvodu braka, da prevaziđu emocionalne aspekte separacije i nastave kontinuirano obavljati roditeljske

uloge postizanjem dogovornog kooperativnog roditeljskog odnosa i kontinuiranog obavljanja roditeljske uloge.

Tretmanom je korisnicima pružena pomoć sa ciljem preispitivanja stavova i očekivanja u partnerskom odnosu, prevazilaženja dugogodišnjih problema u partnerskim relacijama, postizanja emotivne stabilnosti i kreiranja novih perspektiva i načina percipiranja života.

Tretmanom porodične terapije obuhvaćeni su korisnici koji su imali poteškoće vezane za konfliktnu relaciju roditeljskog para, prihvatanje odluke o razvodu braka roditelja, reuspostavu roditeljske komunikacije nakon razvoda braka, konflikte na relaciji roditelj - dijete/adolescent, suočavanje sa zdravstvenim krizama u porodici, probleme realizacije roditeljstva majke sa psihotičnom epizodom, konflikte lojalnosti, konfliktnu komunikaciju ili prekid komunikacije zbog smanjene tolerancije na izražene međusobne razlike članova porodice, nasilje u porodičnom sistemu.

Različiti odgojni stilovi, prezaštitnički odnos roditelja naspram djece, gubitak roditeljskih kompetencija, propusnost granica između subsistema roditelja i djece u porodici, nejasna pravila i manjak osjetljivosti za razvojne potrebe djece i mladih doprinijeli su razvijanju niza emotivnih i ponašajnih problema kod najmlađih članova porodičnog sistema poput neposlušnosti, buntovnog, impulsivnog ponašanja, tjeskobe i depresivnog raspoloženja.

Usluge **ekointervencije** pružene su porodicama u kojima je došlo do razvoda roditeljskog para pri čemu je izostala suradnja i dogovor o povjeri djece, zatim u nasiljem organiziranim porodičnim sistemima, te u situacijama kada je korisnik usluga nositelj simptoma depresivnog raspoloženja, anksioznog poremećaja ili PTSP-a pri čemu je bila neophodna konzultacija sa centrima za mentalno zdravlje.

3.2.3. Posredovanje

Tokom 2014. godine proveden je postupak posredovanja prije pokretanja postupka za razvod sa **četiri** bračna para. Tokom postupka supružnici su usaglasili mišljenja vezano za povjeru malodobne djece i postigli dogovor o dinamici i načinu održavanja neposrednih odnosa malodobne djece sa roditeljem sa kojim neće nastaviti živjeti, kao i prijedloge novčanog iznosa namijenjenog za mjesečno izdržavanje djece. Voditelj postupka je za potrebe Suda, pored zapisnika o provedenom postupku posredovanja sačinio i stručna mišljenja koja sadrže sve potrebne elemente. U okviru postupka provedene su intervencije savjetovanja vezane za značaj nastavka dogovornog roditeljstva u cilju preveniranja mogućih posljedica razvoda na djecu.

3.3. PRIMARNA PREVENCIJA

U protekloj godini kroz razne vidove primarne prevencije obuhvaćeno je ukupno **3385** korisnika iz populacije roditelja, djece, mladih, starijih osoba.

3.3.1. Projekt „Zajedno do uspjeha“

Generalni cilj: Prevencija mogućih rizičnih i nepoželjnih oblika ponašanja kod učenika osnovne škole kroz unapređenje znanja, vještina i kompetencija učesnika za izgradnju kvalitetnijeg saradničkog odnosa učenika, roditelja i nastavnika.

Specifični ciljevi:

1. Ukazati na prednosti, mogućnosti i značaj zajedničkog rada/saradnje između ova tri subjekta odgojno-obrazovnog procesa;
2. Prepoznati i definirati teškoće i zone konflikata između učenika, roditelja i nastavnika;
3. Kreirati i ponuditi efikasniji model saradnje ova tri subjekta;
4. Povećati stepen zajedničkog rada/saradnje učenika, roditelja i nastavnika.

Nakon realiziranih radionica u OŠ "Grbavica 1" u kojima je učestvovalo 16 učesnika (6 učenika, 5 roditelja, 5 nastavnika) projektne aktivnosti su, u istoj, nastavljene u periodu februar-juni 2014. godine i podrazumijevale su kontinuirano praćenje efekata radionica do kraja školske godine, što se pokazalo veoma korisnim za efikasnije praćenje postavljenih ciljeva projekta. Aktivnosti su realizirane od strane pedagogice škole, a u skladu sa zadanim kriterijima, te podrazumijevale: praćenje motivacije za učenje, aktiviteta na časovima, poboljšanja ili pogoršanja ocjena, te praćenje saradnje u trokutu. Dobijeni su sljedeći rezultati:

- po pitanju ocjena i uspjeha učenika evidentno je poboljšanje prosjeka kod svih učenika;
- povećan je aktivitet učenika na časovima te su se uključili u sekcije u skladu sa vlastitim interesima;
- učenik koji je na kraju polugodišta imao dvije negativne ocjene, na kraju godine je prošao uspjehom dovoljan, sa prosjekom 2,36;
- vladanje svih učenika je ostalo primjerno što se, uočeno je, djelimično projiciralo i na ostatak odjeljenja;
- saradnja na relaciji učenik-roditelj-nastavnik je znatno poboljšana (roditelji su redovno dolazili na roditeljske sastanke, učenici nisu izostajali sa časova, nastavnici su poboljšali komunikaciju sa učenicima).

Ovi podaci govore u prilog dugoročnijoj efektivnosti radionica na cjelokupno postignuće grupe u skladu sa postavljenim ciljevima projekta.

Novi ciklus projekta realiziran je u OŠ („Hasan Kaimija“), u periodu 26.11.-22.12.2014. godine, u kojem je učestvovalo 16 učesnika (pet učenika, šest roditelja, pet nastavnika), kroz pet interaktivnih radionica.

Izvršena je adekvatna priprema/edukacija školskog pedagoga kao voditelja na radionicama s ciljem njegovog potpunijeg uključivanja i kvalitetnijeg praćenja implementacije radionica, u skladu sa kreiranim modelom za realizaciju radionica. Izbor motiviranja učesnika projekta za učešće na radionicama sprovedeni su od strane pedagoga u skladu sa zadanim kriterijima. Grupa učesnika je bila vrlo raznolika i zahtjevna za rad, što je predstavljalo dodatni izazov za sve učesnike. Obezbeđena je grupna struktura i poticanje dinamike kroz uvođenje grupnog balansa, smanjenje nesigurnosti i anksioznosti, poticanje povjerljivosti i predvidljivosti u grupnom radu. U toku realizacije radionica nije dolazilo do osipanja grupe što govori u prilog o unutarnjoj motiviranosti učesnika za učešćem u projektu, te inovativnim metodama rada. Pedagogica je provela sve aktivnosti na koje je bila upućena, te doprinijela diskusiji i motiviranju učesnika za redovnim dolascima na radionice. Radionice su se održavale jednom sedmično u trajanju od 90 minuta.

Radionički rad je, kroz aktivno učešće svih učesnika, bio fokusiran na jačanje uloga i odgovornosti učenika, roditelja i nastavnika za školski uspjeh/neuspjeh. Edukacija nije bila usmjerena na davanje saznanja i rješenja školskog neuspjeha već na podsticanje učesnika da kroz saradnju i interakciju, steknu nova znanja i razviju svoje vještine i sposobnosti, te zajedno dođu do rješenja. Putem diskusije, kroz interaktivne vježbe i igre, te kratke prezentacije, učesnici su osvijestili značaj i ulogu komunikacije u rješavanju svakodnevnih poteškoća i konflikta na relaciji učenik-roditelj-nastavnik i uvidjeli koliko nezainteresiranost samo jednog od njih može izazvati poteškoće u kvalitetu odnosa, a samim tim utjecati na školski uspjeh.

Veliko zadovoljstvo učešćem u radionicama izrazili su svi učesnici, ističući ravnopravnost sva tri subjekta u grupi, međusobno podržavanje, dogovaranje, te iste ciljeve, koji su se ogledali u pomoći učenicima u prevazilaženju određenih poteškoća sa školskim uspjehom i nepoželjnim oblicima ponašanja. Ono što učesnici izdvajaju kao najveći učinak radionica za dijete su:

1. bolje razumijevanje djetetovih potreba i gledišta od strane roditelja i nastavnika;
2. promjene u roditeljevom odnosu prema djetetu;
3. promjene u djetetovom odnosu prema roditeljima i školi;
4. promjene u djetetovom odnosu prema uspjehu i učenju.

Kod većine učenika, još u toku realizacije radionica, primjećen je napredak u određenim segmentima učenja i ponašanja sa tendencijom za daljim poboljšanjem.

Evaluacija projekta pratiti će povećanje kapaciteta nastavnika, roditelja, i učenika u prevladavanju školskih problema, kao i stepena unapređenja školskog uspjeha i vladanja kod učenika do kraja školske godine. U drugom polugodištu planirano je i organiziranje supervizijskih sastanaka u određenim vremenskim razmacima u cilju unapređivanja i usavršavanja stečenih znanja i vještina, sticanja novih saznanja, kao i rješavanje eventualnih dilema i teškoća kod učesnika, nastalih u proteklom periodu, a u korist finalne evaluacije projekta na kraju školske 2014/2015. godine.

3.3.2. Projekt: „Civilna hrabrost“

Generalni cilj projekta: suzbijanje maloljetničkog nasilja i jačanje civilne hrabrosti.

Specifični ciljevi projekta: unapređenje zajedništva, povjerenja, civilne hrabrosti, te unapređenje strategija protiv nasilja.

Ciljna grupa: mladi između 12 i 18 godina.

Projekt je realiziran u saradnji sa Četvrtom gimnazijom Ilidža, u periodu oktobar - novembar 2014. godine, u kojem je učestvovalo 18 učenika prvog razreda. Realizacija projekta bila je usmjerena kroz 6 radionica, koje se temelje na principima aktivnog i ravnopravnog učešća svih prisutnih. Između ostalog, radionički sadržaj bio je interaktivnog tipa i realiziran kao aktivni, iskustveni, refleksivni i kooperativni proces učenja.

Projekt „Civilna hrabrost“ obuhvatio je sljedeće tematske cjeline: Unapređenje zajedništva; Unapređenje povjerenja; Unapređenje civilne hrabrosti; Unapređenje strategija protiv nasilja kroz koje su učesnici dobili kvalitetan psiho-socijalni sadržaj fokusiran na proširivanje postojećih i sticanje novih znanja i vještina. U realizaciji su korištena kratka teorijska izlaganja za objašnjavanje prirode ključnih pojmova i fenomena i njihovo povezivanje sa postojećim znanjima i iskustvima učesnika. Također, korištene su

raznovrsne tehnike kao što su: igranje uloga, simulacije, fokusirana grupna diskusija, "bujica ideja", izgrađivanje grupnog konsenzusa i slično. Između ostalog kombinovani su i razni oblici rada od individualnog, preko rada u parovima i malim grupama ili timovima, do rada u velikoj grupi i plenarnog nastupa.

Može se primjetiti da je na sve četiri tematske cjeline došlo do povećanja procenta usvojenog znanja u odnosu na početno stanje. Na osnovu opservacije voditelja i dobivenih povratnih informacija učesnika, uočene su pozitivne promjene u mišljenju i stavovima, a koja se mogu dovesti u vezu sa utjecajem radioničarskog sadržaja, te koracima i metodama rada koji su korišteni u realizaciji. Ono što se može vidjeti iz rezultata, anketiranja i opservacije realizacije nakon završenih radionica navodi nas na zaključak da su učesnici ovladali tematskim cjelinama i da su kroz radionice naučili kako izraziti ono što opažaju i što osjećaju, da su saznali kako omogućiti i drugima da ispune i svoje želje, šta je u kontekstu cilj pomaganja drugom u nevolji ne dovodeći sebe u opasnost, što dovodi do unaprjeđenja zajedništva i povezanosti, sprječavanja nasilja i nasilnog ponašanja.

Nakon prikupljanja podataka i interpretacije rezultata procjene stepena usvojenih znanja izvršena je i analiza odgovora koji su se odnosili na zadovoljstvo realiziranim radionicama, procjenu vlastitog učešća u projektu i korisnosti sadržaja, kao i to koji su mogući prijedlozi i sugestije za poboljšanje buduće realizacije projektnih aktivnosti.

Naime, učesnici su istakli kako im je ovo novo iskustvo u radu i kako se u njemu dobro osjećaju budući da su dobili mnogo kroz ovu vrstu interaktivnih radionica. Uočeno je da rad u malim grupama omogućuje da se lakše uključe oni koji se suzdržavaju govoriti pred cijelom grupom, lakše se stvara atmosfera poverenja koja je posebno potrebna kod osjetljivih tema. Kroz evaluaciju se došlo do saznanja da neki od učesnika nisu nikada razmišljali o nekim temama koje su obrađivane (nenasilna komunikacija, potrebe, intenzitet i vrste nasilja...), a da na većinu realiziranih tema imaju različite poglede.

Na osnovu analize odgovora učenika može se vidjeti da se projekt pokazao kao dobro osmišljena briga u sprječavanju nasilja, te razvijanju i širenju tolerancije i razumijevanja razvojem svijesti kod mladih o prihvatanju različitosti i poštovanju drugog i drugačijeg.

Možemo zaključiti da je projekt ispunio svoj cilj, i da se s pravom može očekivati da će učesnici poticati i razmjenjivati stečena znanja, te doprinositi pozitivnim promjenama kako kod svojih prijatelja, tako i kod vršnjaka koji nisu imali priliku učestvovati u navedenom projektu.

3.3.3. Projekt „ Mladi za mlade“

Generalni cilj : osposobljavanje adolescenata - lidera u dobi od 15-18 godina za pozitivno vršnjačko djelovanje u socijalnom okruženju.

Specifični cilj: edukacija adolescenata - lidera za prevenciju rizičnih pojava i nepoželjnih modela ponašanja kod adolescenata.

U ovogodišnjem VII ciklusu projekta, u skladu sa preporukama evaluacije prethodnog ciklusa, napravljene su izmjene u konceptu radionica s ciljem što boljeg ovladavanja liderskim vještinama. Posebna pažnja je posvećena obogaćivanju radionica na temu asertivne komunikacije, pregovaranja i medijacije.

Projekt je realiziran u prostorijama Inkubatora društvenih inovacija „Munja“ u periodu od 22.04. do 12.06.2014. godine, kroz 6 interaktivnih radionica u kojima je učestvovalo 19 učenika, srednjoškolaca,

identificiranih prirodnih lidera spremnih za preuzimanje liderske uloge među svojim vršnjacima. U kontinuitetu je na radionicama učestvovalo 16 učenika (od čega 11 djevojaka i 5 mladića) iz 6 srednjih škola: Srednja medicinska škola, Gimnazija "Obala", Prva gimnazija, Peta gimnazija, Željeznički školski centar i SŠ "28 juni" Istočno Sarajevo.

Na samom početku realizacije radionica izvršeno je testiranje polaznika testovima za mjerenje početnog znanja i vještina. Učesnicima su prije realizacije projekta nedostajala znanja o tome kako pomoći osobi koja ima problem, te su tokom realizacije radionica osviješteni kako su oni sposobni za pomoć svojim vršnjacima i upravo u projektu su naučili na koji način da to urade.

Radioničarski rad se sastojao od više praktičnih vježbi i igara kao najefikasnijih načina usvajanja znanja, što je pozitivno utjecalo na radnu klimu i zainteresiranost za rad na projektu, jer su se učesnici na taj način zajedničkim snagama trudili da što vjerodostojnije simuliraju svakodnevicu. Neki sadržaji su morali ostati edukativni kako bi učesnici dobili više informacija, usvojili određena znanja koja su u praktičnim vježbama primjenjivali. Radionice su usmjerene na kreiranje opuštene atmosfere, izgradnju povjerenja u grupi i podsticanje razmjene mišljenja i dilema učesnika. Učesnici su kroz ove radionice usvojili vještine nenasilne komunikacije, stekli nova znanja o oblicima rizičnog ponašanja i komuniciranja što će im omogućiti da ih na vrijeme prepoznaju, djeluju na njihovoj prevenciji i prije svega izbjegnu u kasnijim odnosima sa okolinom i porodicom.

Izrazit aktivitet nekolicine učesnika (učesće u nevladinim organizacijama i asocijacijama za mlade), način rada na radionicama, te zanimljivost i aktuelnost sadržaja potaknuo je na razmišljanje mlade učesnike, koji su po prvi put u jednom ovakvom konceptu, o uključivanju u aktivnosti vezane za mlade u Omladinska informativna agencija. Evidentan je značajniji iskorak pojedinaca što ih je izdvojilo kao lidere među liderima. Na ovaj način su učesnici imali priliku da direktno, u grupi, primjenjuju naučene vještine te vrše pozitivan utjecaj na vršnjake.

Pozitivno iskustvo učesnika projekta projicirano je u njihovo okruženje još u toku realizacije, te je pobudilo interes njihovih vršnjaka za učešćem u istom, što govori u korist ciljeva projekta i buđenja svijesti mladih o potrebi njihovog većeg aktiviranja i uključivanja u rješavanje njihovih problema.

Prema iskazima učesnika, radionice su nadmašile njihova očekivanja jer nisu očekivali da će ovoliko stvari naučiti, da će svi aktivno učestvovati i dobro se zabaviti.

Projekat je svakako ispunio očekivanja učesnika utoliko više što nisu znali koliko (ne)znaju. Obogatili su svoje znanje i iz projekta, izašli jači i samopouzdaniji po pitanju njihove spremnosti za pozitivno vršnjačko djelovanje, što su rezultati evaluacije nedvojbeno pokazali.

Radionice su u velikoj mjeri pokazale svoju opravdanost, korisnost i usklađenost sadržaja sa stvarnim potrebama adolescenata te ispunile postavljene ciljeve na planu da su se njime ojačale i unaprijedile liderske kompetencije za pozitivno i preventivno vršnjačko djelovanje.

3.3.4. Projekt: „Moj izbor“

Generalni cilj: Prevencija bračne i porodične disfunkcionalnosti.

Specifični cilj: Prevencija rizičnih faktora u izboru partnera i funkcioniranju partnerskih odnosa.

Ciljna grupa: mladi u dobi od 18 do 28 godina.

U okviru poslova planiranih prije početka realizacije ovog projekta, održani su sastanci i postignuti dogovori oko realizacije radionice za štíćenike KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“-Bjelave, a

koji se pripremaju za samostalan život izvan Doma. Uporedo sa navedenim, nastavljene su aktivnosti vezane za formiranje grupe koja će učestvovati u realizaciji projekta.

Ove aktivnosti rezultirale su prijavom 20 zainteresiranih učesnika sa kojima su održani individualni intervjui, a potom je formirana grupa od 12 članova koji su zadovoljili osnovne kriterije vezane za uzrast, spol, motivaciju, ranija iskustva u partnerskim vezama i sl.

U skladu sa sporazumom koji je potpisan sa Gender centrom Vlade FBiH, a koji je prihvatio da finansijski podrži ovaj projekt, dogovorena je njegova realizacija u januaru 2015. godine.

3.3.5. Projekt: „Unapređenje roditeljstva“

Generalni cilj: Podizanje kvaliteta profesionalne podrške i pomoći roditeljima u jačanju roditeljske uključenosti i kompetencija u pripremanju djeteta za polazak u školu.

Specifični cilj:

1. Osnažiti profesionalce u podizanju roditeljskih kapaciteta i kompetencija u procesu osamostaljivanja djeteta;
2. Jačati roditeljsku uključenost i kompetencije za kvalitetnu pripremu djeteta za polazak u prvi razred osnovnog obrazovanja;
3. Educirati roditelje za prepoznavanje i primjenu pozitivnih odgojnih stilova i njihovog utjecaja na dijete;
4. Educirati roditelje o važnosti i sadržaju kvalitetnog zajedničkog vremena sa djetetom;
5. Senzibilizirati roditelje za prepoznavanje i uvažavanje potreba djeteta;
6. Educirati o važnosti osamostaljivanja djeteta na ovom uzrastu;
7. Jačati roditeljske kompetencije za socijalizaciju djeteta i adaptaciju u školskoj sredini.

Primarna ciljna grupa u projektu su roditelji djece koja polaze u osnovnu školu.

Sekundarna ciljna grupa su učitelji osnovnih škola.

U izvještajnom periodu organizirani su informativni sastanci sa predstavnicima 6 škola od kojih je 5 izrazilo interesovanje i spremnost za realizaciju projekta. Također, provedena je edukacija stručnih saradnika o realizaciji projekta u slijedećim osnovnim školama sa područja općine Stari Grad: OŠ “Saburina”, OŠ “Edhem Mulabdić”, OŠ “Mula Mustafa Bašeskija”, OŠ “Šejh Muhamed ef Hadžijamaković”, OŠ “Vrhbosna”.

U realizaciju projekta je ukupno učestvovalo 115 roditelja, 5 pedagoga/psihologa, te 11 učitelja.

Edukacija roditelja o odgojnim stilovima pokazala je da većina roditelja preferira demokratski stil roditeljstva koji se smatra najpoželjnijim i najpovoljnijim za razvoj djeteta. Također, roditelji su osvješteni o važnosti sadržaja kvalitetnog zajedničkog vremena sa djetetom uz uvažavanje potreba djeteta i unaprijed osmišljenog sadržaja.

Realizacijom projekta „Unapređenje roditeljstva“ pokazuje se postojanje svijesti o potrebi povremenog i postepenog odvajanja djeteta u procesu njegovog osamostaljivanja, kako bi djetetu olakšali polazak u školu.

Učesnici su senzibilizirani za prepoznavanje i uvažavanje potreba djeteta i važnosti komunikacije između roditelja i djeteta, te kako uključenost i podrška roditelja olakšava ispunjenje dječijih potreba.

U cilju povećanja kvaliteta projektnih aktivnosti, postignut je dogovor da se projekt nastavi realizirati i u školskoj 2015./16. godini, s tim što će aktivnosti biti usmjerene na vrtiće/predškolske ustanove JU „Djeca Sarajeva“.

Također, uz podršku Gender centra Vlade FBiH započete su aktivnosti na izradi priručnika za roditelje, koja će u svom sadržaju imati uputstva za roditelje koja će im potpomoći da pripreme dijete za sami polazak u školu, a na osnovu iskustava iz prethodnih ciklusa projekta.

3.3.6. Projekt: „Zlatne godine“

Generalni cilj: Prevenirati socijalnu isključenost starih osoba

Specifični ciljevi:

1. Poticanje i jačanje međugeneracijske solidarnosti u pristupu starenju;
2. Postići bolji uvid u specifične potrebe osoba koje ulaze u treću životnu dob;
3. Podići nivo znanja starijih osoba (žene od 55-65, muškarci od 60-65 godina starosti) sa ciljem poboljšavanja kvalitete života.

Nastojanje da poznu životnu dob ljudi, koju karakterišu opadanje fizičkih i psihičkih sposobnosti, pogoršanje općeg zdravstvenog stanja i socijalne turbulencije, počevši od uniženja ekonomskog statusa do bolnih socijalnih lomova (smrti bračnih drugova, generacijskih prijatelja, porodičnih prirodnih separacija) učinimo humanijom sa aspekta naše stručne djelatnosti, Kantonalna javna ustanova "Porodično savjetovalište" je i u 2014. realizirala ovaj projekt čiji je specifični cilj osnaživanje socijalnih veza starijih osoba sa dobnom populacijom i porodicom, jačanjem njihove socijalne uključenosti.

Projekt ima ulogu ne samo promoviranja važnosti mentalnog zdravlja starijih osoba, već i neposrednog utjecaja na poboljšanje njihove kvalitete življenja, a kroz pokušaj izgradnje kvalitetnijih odnosa u vlastitoj porodici, a i u socijalnoj sredini.

Posebna pažnja posvećena je postavljanju novog koncepta i sadržajnom "obogaćivanju" realizacije radionica. Kako bismo riješili jedan od ključnih problema motiviranja krajnjih korisnika u okviru početka realizacije projekta održan je sastanak sa predstavnicom Udruženja ljubitelji prirode Općine Stari Grad gdje je predstavljen projekt i rezultati ranije realizacije, i na kojem je pored navedenog, dogovorena dinamika i plan realizacije projekta.

Na ovaj način pokušalo se zajedničkim naporima olakšati pristup ciljnoj populaciji i ojačati interesktorska saradnja u mreži onih institucija/organizacija koje rade sa osobama starije životne dobi.

Projekt je realiziran kroz 4 radionice u periodu juni – juli 2014. godine, na području Općine Stari Grad (jednom u prostoru restorana Morića han, a drugi put u ustupljenoj Velikoj sali Općine Stari Grad), te kroz cjelodnevno druženje, odnosno, izlet na planini Igman koji je pored druženja imao i zadatak evaluacije realiziranih radionica.

U projektu je ukupno učestvovalo 40 članica Udruženja, dobi između 55 i 75 godina starosti. Radionički rad zasnivao se na kombinaciji edukativnog i vođenog interaktivnog rada putem diskusije u grupi, uz više „radioničkih vježbi“ uzimajući u obzir dob i specifične potrebe učesnika. Radionice su trajale u prosjeku po 90 minuta (realizirane od strane stručnih saradnika KJU „Porodično savjetovalište“). U okviru radionice obrađene su teme koje sadržajno i koncepcijski govore o sistemima podrške starijim osobama (poticanje učesnika na razmišljanje o sebi, posmatranju sebe i svog života iz različitih

perspektiva), odlikama ovog životnog doba (jačanje učesnika i socijalno učenje za lakše suočavanje sa izazovima životnog doba - razmjena ideja o stereotipima vezanim za stare osobe), zatim o aktivnom starenju (poticanje na ponašanja koji vode do aktivnog starenja i razvijanja svijesti o odgovornosti za kvalitetu vlastitog života), te lijepe strane starosti (poboljšanje i poticanje psiholoških mehanizama i ponašanja koji vode do aktivnog starenja i sprječavanja socijalne isključenosti).

Evaluacija projekta pokazala je da je zadovoljstvo učesnika sa realizacijom navedenih radionica bilo na zadovoljavajućem nivou i da je sadržaj radionica ocijenjen zanimljivim, jasnim i konkretnim. Prema iskazima učesnika radionice su nadmašile njihova očekivanja jer nisu očekivali da će svi aktivno učestvovati i dobro se "zabaviti". Posebno su istakli zanimljive igre, vježbe, druženje, te poučne teme o kojima se razgovaralo. Radioničarski rad sastojao od više praktičnih vježbi i "igara" što je pozitivno utjecalo na radnu klimu i zainteresiranost za rad, jer su se učesnici na taj način zajedničkim snagama trudili da što vjerodostojnije simuliraju određene situacije i daju svoja mišljenja.

Radionice, odnosno sam projekt, su u velikoj mjeri pokazale svoju opravdanost, korisnost i usklađenost sadržaja sa stvarnim potrebama starijih osoba, te ispunile postavljene ciljeve na planu da su se njime osobe starije životne dobi ojačale i unaprijedile na polju socijalnog uključivanja. Na osnovu dobijenih rezultata, u narednoj realizaciji projekta preporučuje se zadržavanje ovakvog pristupa u radu, gdje će se posebna pažnja usmjeriti na saradnju sa institucijama i ustanovama iz mreže vladinog i nevladinog sektora koji rade na ovoj i sličnoj problematici, te na povećanje motivacije ciljne grupe za uključjenje u projekat.

3.3.7. Tribina-predavanja za roditelje

Generalni cilj: prevencija rizičnih, preddelinkventnih i delinkventnih oblika ponašanja.

Specifični cilj: edukacija roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutarporodičnih faktora rizika u cilju blagovremenog prepoznavanja i preveniranja nepoželjnih oblika ponašanja koja vode maloljetničkoj delinkvenciji.

Imajući u vidu da je porodica svakodnevno suočena sa nizom specifičnih i složenih međusobnih odnosa Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ uz podršku Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo već šest godina realizira projekt „Tribine-predavanja za roditelje“. Ciljnu populaciju projekta čine roditelji učenika osnovnih škola Kantona Sarajevo.

U skladu sa Programom rada Ustanove, kao i na osnovu rezultata i preporuka evaluacije iz prethodnog ciklusa, te iskazanih potreba roditelja započete su aktivnosti na pripremi i realizaciji tribina. Vodeći se preporukama dobijenim od strane školskih pedagoga i prisutnih roditelja, započelo se novim modelom realizacije u kojem je vremenski razmak između dvije teme postavljen na duži period, te se u ovoj godini prva tema pod nazivom „**Roditelji i djeca – neizbježni sukobi**“ realizovala u periodu **mart – maj 2014. godine**, a druga tema „**Izazovi odrastanja – uticaj vršnjaka**“ realizovala se u periodu **oktobar – decembar 2014. godine**.

U okviru prve teme „**Roditelji i djeca – neizbježni sukobi**“ roditelji su imali priliku razgovarati o neizbježnim sukobima na relaciji roditelj-dijete, efikasnim načinima njihovog rješavanja kao i o mogućnostima unapređivanja kvalitetnog odnosa između roditelja i djece. S obzirom da kvalitet svakog odnosa ne zavisi od broja sukoba nego od načina na koji se sukobi rješavaju, kroz ovu temu porodični savjetnici su roditeljima dali osnovne preporuke kako reagirati kada se sukob javi, odnosno kako biti blag, ali odlučan roditelj.

Druga tema koja nosi naziv „*Izazovi odrastanja – uticaj vršnjaka*“ bila je usmjerena na prepoznavanje izazova (prednosti i rizika) vršnjačkog utjecaja na odrastanje djeteta. S obzirom da su u periodu rane adolescencije djeca podijeljena između ovisnosti o roditeljima i snažne želje za samostalnošću, odnosno da je ovo period u kojem dolazi do formiranja identiteta, obilježenog snažnim utjecajem vršnjaka, željeli smo da roditelji kroz ovu temu dobiju preporuke kako pomoći djetetu da prepozna pozitivni utjecaj i prihvatljive obrasce ponašanja.

Pripremanju navedenih tema prethodili su timski sastanci u kojima je učešće uzelo cijelo Odjeljenje za razvojno-istraživačke poslove i socijalne inovacije, na kojem se pored "*brainstorming*" metode pripreme teme, radilo i na prikupljanju i analiziranju dostupne literature i istraživanja, s ciljem izrade sadržaja i primjera koji će biti bliski roditeljima i koji će imati najveći uticaj na edukaciju roditelja. Ove aktivnosti rezultirale su uvođenjem i nove tehnike u radu sa roditeljima tzv. "*situacionih kartica*" i izradom Power point prezentacije koja pomaže aktivnijem uključivanju roditelja u sam rad na tribinama, ali i jednostavnijem i preglednijem praćenju sadržaja tribine.

U cilju što bolje organizacije i koordinacije sa školama utvrđena je nova dinamika realizacije tribina. Ova nova dinamika podrazumijevala je da se školama u realizaciji ponudila mogućnost da uporedo sa svojim kapacitetima (vremenskim, prostornim i tehničkim) predlože dan i vrijeme unutar planirane sedmice, a koje će biti odgovarajuće kako bi se povećao broj prisutnih i motiviranih roditelja koji su željeli prisustvovati tribinama. Kao i u prethodnim ciklusima i u ovoj godini pristupilo se pripremi i izradi detaljnog plana realizacije tribina: *unaprijed isplaniran broj škola za realizaciju tribina* (usaglašavanje dogovorenih termina realizacije za sve škole u KS, kao i neophodna tehnička oprema i kontakt osoba zadužena za tribine ispred škole), *izradu tabelarnog prikaza plana realizacije tribina sa svim bitnim organizaciono-tehničkim detaljima* (pri čemu se vodilo računa o prijevozu, angažovanosti predavača na drugim poslovima, neradnim danima i obilježavanjima značajnih datuma u školama), *sugestijama koje su ranije iskazali predstavnici škola*, kao i ostvarivanje saradnje sa stručnim saradnicima i direktorima škola, te izradu i slanje promotivnog plakata.

U nastojanjima da se poveća nivo informiranosti i motiviranosti roditelja za uključenje u ovogodišnji ciklus, kao i nivo kvalitete i efektivnosti održanih tribina, realizovane su i dodatne aktivnosti u okviru ovog projekta, i to: putem web stranice postavljena je posebna *obavijest pod nazivom Tribine 2014 – poziv za roditelje*, koja je tokom realizacije tribina kontinuirano nudila informacije o sadržaju i terminima realizacije tribina, uz galeriju fotografija sa realizovanih tribina; redovno su jednom sedmično *održavani sastanci voditelja tribina koji su imali formu timske supervizije (intervizije)* a cilj im je bio rješavanje organizacionih i tehničkih pitanja u realizaciji tribina i iznalaženje dodatnih mogućnosti u motiviranju roditelja za dolazak na tribine; na osnovu preporuka realizovane Tribine iz 2013. godine izvršene su i *izmjene upitnika koja se odnose na evaluacioni nivo povratne informacije roditelja o realizovanim tribinama*.

U ovom ciklusu realizacije realizovano je ukupno **119 tribina** u **60 osnovnih škola**¹ u Kantonu Sarajevo i njima je prisustvovalo **2584 roditelja** (*Tabela broj 1.*):

---

¹ iako nije planirano, na poziv Centra za slušnu i govornu rehabilitaciju dodatno je realizovana prva tema

Tabela br. 1. - Prikaz broja prisutnih roditelja po školi (period: mart – decembar 2014. godine)

R br.	Naziv škole	Br. prisutnih roditelja na prvoj temi	Br. prisutnih roditelja na drugoj temi	Ukupan br. prisutnih roditelja
1.	OŠ 6. Mart	20	29	49
2.	OŠ 9. Maj	30	18	48
3.	OŠ Aleksa Šantić	17	6	23
4.	OŠ Alija Nametak	16	20	36
5.	OŠ Avdo Smailović	0	44	44
6.	OŠ Behaudin Selmanović	20	11	31
7.	OŠ Čengić Vila I	11	40	51
8.	OŠ Četvrta osnovna škola	12	19	31
9.	OŠ Ćamil Sijarić	26	19	45
10.	OŠ Deseta osnovna škola	NIJE REALIZOVANA	20	20
11.	OŠ Deveta osnova škola	10	35	45
12.	OŠ Dobroševići	35	31	66
13.	OŠ Druga osnovna škola	7	23	30
14.	OŠ Džemaludin Čaušević	8	20	28
15.	OŠ Edhem Mulabdić	15	18	33
16.	OŠ Fatima Gunić	18	45	63
17.	OŠ Grbavica I	30	31	61
18.	OŠ Grbavica II	4	14	18
19.	OŠ Hamdija Kreševljaković	22	23	45
20.	OŠ Hasan Kaimija	105	53	158
21.	OŠ Hasan Kikić	0	0	0
22.	OŠ Hašim Spahić	44	11	55
23.	OŠ Hilmi ef. Šarić	35	30	65
24.	OŠ Hrasno	59	23	82
25.	OŠ Isak Samokovlija	32	23	55
26.	OŠ Izet Šabić	0	0	0
27.	OŠ Katolički školski centar-CE	225	27	252
28.	OŠ Kovačići	12	9	21
29.	OŠ Malta	8	20	28
30.	OŠ Mehmed beg Kapetanović Ljubušak	25	70	95
31.	OŠ Mehmedalija Mak Dizdar	0	5	5
32.	OŠ Meša Selimović	0	24	24
33.	OŠ Mirsad Prnjavorac	50	22	72
34.	OŠ Mula Mustafa Bašeskija	NIJE REALIZOVANA	33	33
35.	OŠ Musa Ćazim Ćatić	22	29	51
36.	OŠ Nafija Sarajlić	10	20	30
37.	OŠ Osma osnovna škola Amer Ćenanović	5	15	20
38.	OŠ Osman Nakaš	17	11	28
39.	OŠ Osman Nuri Hadžić	30	15	45
40.	OŠ Peta osnovna škola	13	30	43
41.	OŠ Podlugovi	12	0	12
42.	OŠ Pofalići	9	25	34
43.	OŠ Porodice ef. Ramić	11	0	11
44.	OŠ Prva osnovna škola	4	8	12
45.	OŠ Katolički školski centar-ST	44	38	82
46.	OŠ Saburina	30	0	30
47.	OŠ Safvet-beg Bašagić	8	5	13
48.	OŠ Sedma osnovna škola	16	18	34

49.	OŠ Silvije Strahimir Kranjčević	25	25	50
50.	OŠ Skender Kulenović	8	0	8
51.	OŠ Sokolje	16	2	18
52.	OŠ Srednje	34	22	56
53.	OŠ Šejh Muhamed ef. Hadžijamaković	0	9	9
54.	OŠ Šesta osnovna škola	26	24	50
55.	OŠ Treća osnovna škola	17	24	41
56.	OŠ Umihana Čuvidina	21	17	38
57.	OŠ Velešički heroji	25	20	45
58.	OŠ Vladislav Skarić	6	13	19
59.	OŠ Vrhbosna	NIJE REALIZOVANA	14	14
60.	OŠ Zahid Baručija	0	23	23
61.	OŠ Zaim Kolar	8	10	18
62.	OŠ Zajko Delić	9	13	22
63.	Centar za slušnu i govornu rehab.	16	NIJE REALIZOVANA	16
UKUPNO		1338	1246	2584

Dobijeni podaci u evaluaciji ukazuju na variranje kada su u pitanju dolasci roditelja na tribine. Samo kao primjer iz navedene tabele vidljivo je da u nekolicini škola nije bio prisutan niti jedan roditelj (pa čak ni predstavnici Vijeća roditelja), dok je s druge strane u nekoliko škola zabilježen odziv koji je bio veći od očekivanog broja roditelja. Međutim, ono što je neophodno naglasiti jeste da su tribine realizovane uz aktivno učešće prisutnih roditelja i uvijek uz mogućnost postavljanja pitanja, što je izazvalo veliku zainteresovanost i pozitivnu reakciju u pogledu razjašnjavanja brojnih dilema.

Nakon završetka realizacije tribina, izrađen je Evaluacijski izvještaj o provođenju projekta koji je imao za cilj provjeru postignutih rezultata i moguće unapređenje tribina. Evaluacioni izvještaj izrađen je na osnovu obrade i interpretacije rezultata iz tri ugla posmatranja, a to su: *realizacija tribina iz ugla roditelja*, *realizacija tribina iz ugla pedagoga*, i *realizacija tribina iz ugla voditelja*. Evaluaciono anketiranje svakog susreta provodili su voditelji nakon završene prezentacija teme.

Na osnovu analize statističkih podataka i kvalitativnih iskaza roditelja može se vidjeti da je iskazano zadovoljstvo sa realizacijom navedenih tema bilo na zadovoljavajućem nivou. Najveći efekt tribina predstavlja *korisnost prezentovanog sadržaja za roditelje (96,2%)*, i produbljivanje *saznanja koja se mogu primijeniti u odgoju djece (93,5%)*. Također, vrlo bitan segment realizacije ovih tribina odnosi se *na vlastito učešće u realizaciji tribine (69,3%)*. Na svim tribinama učesnici su bili vrlo aktivni, a na postavljena pitanja dobijali su adekvatne odgovore, što upućuje na zaključak da je potrebno organizovati što više ovakvih i sličnih aktivnosti uvažavajući prijedloge i sugestije roditelja. S druge strane kada se radi o odzivu roditelja, zabrinjavajuća je činjenica da su pojedine škole u direktnoj komunikaciji sa prisutnim roditeljima i vječima roditelja i dalje sklone pozivati samo određene roditelje iz nekoliko razreda, te pojedine grupe nastavnika kako bi se ispunila kvota broja prisutnih. Podaci dobijeni u evaluaciji ukazuju na variranje kada su u pitanju dolasci roditelja na tribine.

Analizom dobivenih odgovora može se zaključiti da su realizovane tribine ispunile očekivanja prisutnih roditelja, da su realizovane teme bile korisne i zanimljive, te da je ovakav vid edukacije i dobivanja saznanja uvijek dobrodošao. Roditelji navode da stečene spoznaje i praktični savjeti konkretnih situacija mogu poslužiti kao smjernice za kvalitetnije roditeljstvo i da se mogu preduprijeti riziko faktori koji su pogodni u pojavi i razvoju maloljetničke delinkvencije.

Na osnovu analize odgovora tj. povratnih informacija stručnih saradnika škola, pozitivan uticaj ovih tribina ogleda se i u činjenici da su predavači tokom predavanja uspjeli potaknuti prisutne roditelje da

aktivno učestvuju na način da iznose svoje vlasite primjere i da se aktivno uključuju u diskusiju. Također, ističu da treba nastaviti sa korištenjem što većeg broja konkretnih primjera iz života, jer se na taj način roditelji potiču da iskoriste primjere u određenim situacijama, a ujedno i da međusobno razmjenjuju iskustva i razgovaraju kako riješiti pojedine situacije.

Efektivnost realizovanih tribina prema zaključcima voditelja ogleđa se u tome da su učesnici bili maksimalno uvažavani i uključivani u sam sadržaj tribina, te da su bili zadovoljni što su mogli dobiti i određene prijedloge i preporuke koje mogu primjenjivati u vlastiom životu. Također, primjetno je da se određen broj prisutnih roditelja poslije održanih tribina obraćao voditeljima sa pitanjima dodatnog informisanja o radu Ustanove i uslugama koje pruža što potvrđuje da su tribine i u smislu motiviranja roditelja za rad na vlastitim poteškoćama bile efikasne.

Na osnovu analize evaluacijske građe može se zaključiti da su ispunjeni postavljeni ciljevi, i da će se isti, zadržavajući osnovnu ideju morati još nadograditi u dijelu sadržajnog prikaza (*multimedijalnog pristupa kroz video klipove, intervju, dokumentarce koji opisuju temu i sl.*), te kroz animiranje učesnika da shvate ovaj projekt kao dobru priliku za sebe. Ovdje se poseban akcent stavlja na stručne saradnike škola kako bi ovaj projekt shvatali i doživili kao podršku roditeljstvu i kao doprinos boljim rezultatima odgojno-obrazovnog procesa, naročito u segmentu izgradnje partnerskih odnosa roditelja i škole.

3.3.8. Projekt „Jednoroditeljske porodice“

Generalni cilj: Pružanje psihosocijalne podrške članovima jednoroditeljskih porodica

Specifični ciljevi:

1. Jačanje roditeljskih kompetencija kroz usvajanje vještina kvalitetnog roditeljstva i upoznavanje sa specifičnim potrebama djece iz jednoroditeljskih porodica.
2. Upoznavanje sa važnošću uspostavljanja konstruktivnog zajedničkog roditeljstva nakon rastave.
3. Razvijanje vještina osiguravanja i prihvaćanja izvan porodične i prijateljske potporne mreže.

U skladu sa postavljenim programskim ciljevima i zadacima, tokom novembra 2014. godine upućen je dopis Osnovnoj školi „Isak Samokovlija“ kao jednoj od škola sa najvećim brojem djece iz jednoroditeljskih porodica u Kantonu Sarajevo, a na osnovu istraživanja koje je provedeno 2012.god. na temu “Jednoroditeljske porodice – položaj djeteta”. Ovom prilikom osoblju škole dostavljeno je pismo motivacije za potencijalne učesnike. Od ukupno 96 roditelja ove škole, sa navedenim iskustvom, za ovaj oblik rada prijavljeno je 10 roditelja.

U mjesecu decembru 2014. godine, kontaktirani su učesnici, nakon čega je održan prvi susret sa ovom grupom roditelja. Tokom ovog susreta formirana je grupa i napravljen plan daljeg rada.

Nastavak realizacije susreta sa ovom grupom je, zbog skraćenog radnog vremena škole, tokom mjeseca januara i zimskog raspusta, pomjeren za početak februara 2015. god.

Realizacija navedenih aktivnosti je planirana kroz ukupno pet susreta u trajanju od 90 min. koje će se realizirati svakih 15 dana u terminu dogovorenom sa članovima grupe.

3.4. ISTRAŽIVANJE

Istraživanje potreba mladih za psihosocijalnom podrškom u razvoju buduće karijere

Problem istraživanja - Veliki broj mladih osoba nakon završetka formalnog obrazovanja neodlučno je u pogledu izbora buduće karijere, te na njihov izbor utječu roditelji, vršnjaci, prijatelji, mediji i dr. Također, mladi često nedovoljno poznaju sebe, svoje sposobnosti i kompetencije, te nemaju razvijene samoprezentacijske vještine, što im otežava zapošljavanje. Zbog toga je potrebno posebnu pažnju posvetiti kontinuiranom i sistemskom razvoju vještina koje su ključne za zapošljivost osobe.

Generalni cilj: uvid u kapacitete mladih u pripremi za tržište rada, odnosno procjena potreba, kompetencija, vještina, profesionalnih interesa i očekivanja mladih po pitanju posla i tržišta rada.

Specifični ciljevi:

1. otkrivanje nivoa poznavanja vlastitih sposobnosti, vrijednosti i profesionalnih interesa budućih tražioca posla;
2. utvrđivanje potreba mladih za psihosocijalnom podrškom u izboru buduće karijere;
3. unapređenje prakse unutar Ustanove koja će na bazi dobijenih rezultata i provedene analize, kreirati i realizirati različite modele intervencija za specifičnu ciljnu grupu.

Ciljna populacija: učenici srednjih škola Kantona Sarajevo.

Istraživanje je provedeno uz saglasnost Ministarstva obrazovanja i nauke Kantona Sarajevo, u periodu oktobar- novembar 2014. godine, na ciljanom uzorku od 441 ispitanika (181 muškog i 260 ženskog spola), učenika III i IV razreda 17 srednjih škola u Kantonu Sarajevo (10 gimnazija i 7 strukovnih škola) iz 8 općina. Stratifikacija uzorka je izvršena na osnovu: tipa škole, spola i dobi ispitanika.

Škole obuhvaćene istraživanjem su: Prva bošnjačka gimnazija, Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti, Druga gimnazija, Katolički školski centar, Opća realna gimnazija, Srednja zubotehnička škola, Gimnazija Obala, Srednja škola primjenjenih umjetnosti, Prva gimnazija, Srednja škola za okoliš i drveni dizajn, Treća gimnazija, Srednja ekonomska škola, Peta gimnazija, Srednja tehnička škola grafičkih tehnologija dizajna i multimedije, Četvrta gimnazija, Srednjoškolski centar "Nedžad Ibrišimović" Ilijaš, Srednjoškolski centar Hadžići, Srednjoškolski centar Vogošća.

Ukupan broj upisanih učenika u školskoj 2013/2014. godini u 17 odabranih škola je 8860, od čega 1340 upisanih učenika u III (treće), te 1524 upisana učenika u IV (četvrte) razrede. Planirani uzorak istraživanja je 15%-20% od ukupne ciljane grupe, te navedeni podaci potvrđuju da je uzorak od 441 (15,5%) ispitanika reprezentativan za cijelu populaciju. Za anketiranje je korišten nestandardizirani Upitnik kreiran u skladu sa potrebama istraživanja i sadržavao je 65 pitanja raspoređenih u tri grupe: sociodemografske karakteristike ispitanika, opća pitanja i pitanja o karijeri i zapošljavanju. Grupu općih pitanja konstituiraju i sljedeće skale ključnih kompetencija:

1. Društvene i građanske kompetencije
2. Učenje, studiranje i nastavak naučne karijere
3. Komunikacija na stranom jeziku
4. Tehničko-tehnološka kompetencija
5. Inicijativa i poduzetništvo
6. Kulturološka ekspresija.

Navedenih 6 skala predstavljaju i skala Karijera i zapošljavanje predstavljale su bazični okvir za provođenje kvantitativne i kvalitativne obrade podataka, a njihove pripadajuće čestice u cjelosti odgovaraju varijablama predviđenim za analizu istraživanja. Obrada podataka je izvršena u specijaliziranom softveru za statističku obradu podataka PSPP. Za analizu i interpretaciju podataka korištena je deskriptivna statistika na nivou frekvencija i postotaka. Imajući u vidu ranije navedenu svrhu istraživanja, dobijeni podaci na ovoj razini utvrđivanja činjeničnog stanja bili su dovoljni za obradu i postizanje cilja istraživanja.

Rezultati istraživanja upućuju na potrebu srednjoškolaca kao ciljne grupe za radom na sebi u smislu sticanja boljeg uvida u vlastite snage, potencijale i vrijednosti te na rad u smjeru jačanja vještina, interesa i sposobnosti mladih, koji predstavljaju željene ili neophodne uvjete za organizacioni i lični uspjeh, socijalnu inkluziju i zapošljavanje.

U identifikaciji trenutnih vještina, znanja i sposobnosti ispitanika, istraživanje je obuhvatilo 5 kategorija ključnih kompetencija koje je potrebno razviti do kraja obaveznog školovanja, a koje predstavljaju bazu za dalje učenje kao dio cjeloživotnog učenja i šestu kategoriju Karijera i zapošljavanje koja se ne odnosi na interese i potrebe ispitanika po pitanju posla, karijere i tržišta rada. Ove kategorije predstavljale su bazični okvir za provođenje kvantitativne i kvalitativne obrade podataka.

Međuljudske i građanske kompetencije zasnivaju na spremnosti za saradnju, povjerenju u samog sebe i integritetu što ilustrativno potvrđuje podatak da se 42,0% ispitanika nije u potpunosti svjesno svojih sposobnosti i mogućnosti, te da 42,4% ispitanika rijetko, skoro nikad ne obavlja zadatke u saradnji s drugima. Iako svi rezultati upućuju na zaključak da je digitalna kompetencija izuzetno razvijena kod ispitanika na njenom najosnovnijem nivou, ipak njih 72,3% bi voljelo da više znaju o kompjuterima i Internetu. Podatak da 44% ispitanika nije spremno na to da uči cijelog života pokazuje prilično nepoznavanje koncepta cjeloživotnog učenja koji podrazumijeva sticanje i osavremenjivanje svih vrsta sposobnosti, interesa, znanja i kvalifikacija od predškolskog do razdoblja nakon penzionisanja.

Međutim, značajan je podatak da bi 64,6% ispitanika voljeli da budu više informirani o mogućnostima studiranja i neformalnog obrazovanja u BiH. U okviru kompetencija za pokretanje inicijative i poduzetništvo 47,2% ispitanika nema razvijene potrebne vještine ni na najosnovnijem nivou. Prema istraživanju, neophodno je podizanje nivoa kulturološke ekspresije kod mladih u svim njenim segmentima koji utiču na lakšu zapošljivost. Iz navedenog istraživanja moguće je zaključiti da je obuka ili trening za odabir i razvoj karijere izuzetno poželjna i potrebna što nam potvrđuje podatak da 39,5% ispitanika uopće ne zna koja je njihova buduća karijera i čime će da se bave, ali je ohrabrujući podatak da je 69,6% ispitanika iskazalo visoku potrebu za obukom i savjetovanjem za razvoj karijere.

Ustanova će na bazi dobijenih rezultata i provedene analize, kreirati i realizirati različite modele intervencija za specifičnu ključnu grupu. Rezultati istraživanja prezentirani su na Okruglom stolu organiziranom od strane Ustanove i održanom dana 17.12.2014. godine.

3.5. IZDAVAŠTVO

Zbirka literarnih radova učenika osnovnih škola „Moja porodica kroz priče i pjesme“

Generalni cilj: Promoviranje porodičnih vrijednosti i njihovog značaja.

Specifični ciljevi:

1. Promoviranje značaja funkcionalnosti porodice;
2. Promoviranje prava djetata;
3. Podizanje svijesti o važnosti porodice .

Ciljna populacija: djeca i odrasli

U okviru obilježavanja „Dječije nedjelje“ uz podršku resornog ministarstva, te saradnju i tehničku podršku Udruženja za podršku i edukaciju žena MAGNA, odštampana je i promovirana zbirka „Moja porodica kroz priče i pjesme“. Ova zbirka sadrži literarne radove učenika osnovnih škola o tome šta je za njih porodica i po čemu je ona posebna. Ideja za Zbirku nastala je u okviru obilježavanja Međunarodnog dana porodice, kada je Ustanova uz saglasnost Ministarstva obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo uputila poziv svim osnovnim školama da đaci dostave svoje literarne radove Ustanovi.

Zbirka predstavlja značajan doprinos u promoviranju porodičnih vrijednosti i njihovog značaja za postizanje razvojnih ciljeva, što je ujedno bila i preporuka UN-a za obilježavanje ovogodišnjeg Međunarodnog dana porodice. Promocija je upriličena ispred BBI Centra, dana 06.10.2014.g., i tom prilikom ista je uručena autorima, kao i građanima. Također, svim školama Zbirka je dostavljena putem e-maila u elektronskom obliku.

3.6. PROMOTIVNO-PROPAGANDNE AKTIVNOSTI

3.6.1. Međunarodni dan porodice

Proteklih godina u povodu obilježavanja 15. maja – Međunarodnog dana porodice, ispred Ustanove upućen je prigodan tekst u sve osnovne škole Kantona Sarajevo koji je čitan đacima, a koji ukazuje na značaj i ulogu porodice, njenih vrijednosti kao i svih bitnih elemenata koji čine porodicu funkcionalnom.

U 2014. godini je, uz saglasnost Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, objavljen poziv za učenike osnovnih škola u kojem se đaci pozivaju da dostave svoje literarne radove o tome šta je za njih porodica i po čemu je ona posebna. Na poziv su odgovorile četiri osnovne škole: O.Š „Safet – beg Bašagić“, O.Š „Isak Samokovlija“, O.Š „Čengić Vila I“ i O.Š „Ćamil Sijarić“, te dostavile 91 učenički rad koji su sublimirani u Zbirku literarnih radova učenika osnovnih škola „Moja porodica kroz priče i pjesme“. Ova aktivnost predstavlja značajan doprinos u promovisanju porodičnih vrijednosti i njihovog značaja za postizanje razvojnih ciljeva što je ujedno bila i preporuka UN-a za obilježavanje ovogodišnjeg Dana porodice.

Pored ove aktivnosti, a povodom obilježavanja kako ovog Dana tako i dvadesete godišnjice Međunarodne godine porodice, KJU “Porodično savjetovalište je iskoristila ovakav jubilej, kao priliku da, kroz objavljivanje stručnog članka na portalu Kliks.ba, podsjeti na važnosti porodice koja je ostala najaktivniji posrednik društvenog razvoja, te da ukaže na njene brojne doprinose razvoju društva koji zaslužuju priznanje i podršku. Cilj ove aktivnosti bio podizanje svijesti o važnosti porodice, te promicanje znanja o društveno - ekonomskim i demografskim trendovima koji utječu na porodicu.

Također, željelo se približiti građanima da se haotičan društveni sistem reflektuje na porodicu i dovodi do poremećaja njenog sistema vrijednosti, te da su to ometajući faktori za normalan rast i razvoj porodice, što utječe na njenu funkcionalnost, njene članove i društvo u cjelini, ali da smo uvijek u mogućnosti da iskoristimo porodične vrijednosti kao značajan resurs za prilagođavanje aktuelnom trenutku i promjenama, jer ono što drži jednu porodicu na okupu i njeguje povezanost među njenim članovima jesu porodični rituali. Posebna pažnja skrenuta je na činjenicu da sve novine ne treba

prihvatati samo radi "trenda", već ih treba suštinski adaptirati uvjetima življenja, kontekstu i vrijednostima koje postoje u svakoj konkretnoj porodici, uz očuvanje tradicionalnih vrijednosti porodice, a naročito njene emocionalne i vaspitne funkcije. Stručni članak je objavljen i na web stranici Ustanove.

3.6.2. Web stranica

KJU "Porodično savjetovalište" je i u protekloj godini nastavila sa redovnim ažuriranjem sadržaja i osvježavanjem novog izgleda web stranice Ustanove. Postavkom raznih sadržaja na stranicu, prezentirane su usluge Savjetovališta, i putem iste, ostvarivani su stalni kontakti sa krajnjim korisnicima te blagovremeno pružane informacije o realizaciji aktivnosti Ustanove.

Također, na ovaj način ostvarena je i profesionalna razmjena iskustava sa drugim ustanovama i profesionalcima u mreži. Značaj redovitog ažuriranja stranice, pored ostalog, ogledao se i u jačanju psihosocijalne i promotivno-propagandne djelatnosti Ustanove. Otvoren je novi mail za klijente porodicnapsihoterapija@gmail i postavljen na stranicu kako bi se ubrzala komunikacija. Izrađen je i postavljen novi baner/sadržajni link pod nazivom "Tema mjeseca" čiji je cilj stručno - profesionalna podrška, pomoć i zaštita porodice. Tekstovi pod ovim linkom obuhvatali su slijedeće teme: "Gdje je snaga porodice", „Sukobi roditelja i djece u pubertetu i adolescenciji“, „Djeca u procesu razvoda braka“, „Kazne i nagrade u odgojnom procesu“, "Iskustva učenika Kantona Sarajevo o korištenju Interneta", "Bračno posredovanje/ medijacija razvoda", "Bračni odnosi i harmonizacija porodičnih odnosa".

Softverskom analizom posjeta (*Google analytics*) web stranice za proteklu 2014. godinu, a zaključno sa 31.12.2014. godine evidentirano je 5422 posjetitelja koji su ostvarili 23.915 pregleda sadržaja linkova i naslova u okviru web stranice Ustanove.

3.6.3. Učešće u medijskim nastupima

U protekloj godini predstavnici KJU "Porodično savjetovalište" sudjelovali su u 88 medijskih nastupa od čega je bilo: 43-televizijska, 13-radijskih i 32-elektronska intervjua / priloga u novinama i portalima.

Televizijski nastupi

TV1 (27.01.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Fenomeni“, o temi „Mješoviti brakovi“.

Tokom gostovanja potenciran je dijalog koji promovira funkcionalne partnerske odnose zasnovane na slobodnom izboru partnera, te je pojašnjeno da vjerski identitet nije preduvjet uspješnih partnerskih odnosa.

TV1 (12.02.2014.g.) - Prilog za Red magazin o braku. U prilogu su date izjave o krizi u braku, razlozima razvoda, savjetima za uspješan brak i sl. pri čemu je stavljen naglasak na rad Savjetovalšta u okviru ove tematike.

TVSA (31.03.2014.g.) - Gostovanje u *Jutarnjem programu* u cilju najave početka realizacije novog ciklusa Tribina za roditelje o temi: „Roditelj i djeca – neizbježni sukobi“. Tom prilikom predstavljen je rad KJU „Porodično savjetovalište“ kao i sam sadržaj i cilj projekta.

TV Vogošća (08.04.2014.g.) - Gostovanje u *Otvorenom programu o tribinima za roditelje* koje će se realizirati u općini Vogošća, a u cilju animiranja roditelja za dolazak.

TVSA (10.04.2014.g.) Prilog za "Dobre vibracije" o Tribini za roditelje, snimljen u Katoličkom školskom centru.

BHT1 i TVSA (15.05.2014.g.) - Gostovanje u jutarnjim programima obje televizije u povodu obilježavanja Međunarodnog dana porodice. Direktor i saradnica su okviru gostovanja predstavili rad Ustanove uz naglasak na važnost porodičnih vrijednosti. Pored toga, gledaocima su predstavljene i aktivnosti koje Ustanova realizira u povodu ovog dana;

BHT1(18.05.2014.g.) - Za Porodični magazin "Kišobran" snimljen prilog o nerazrješnim problemima razvedenih roditelja koji se reflektiraju preko djece;

BHT1 (18.05.2014.g.) Za Porodični magazin "Kišobran" snimljen je prilog o Tribini za roditelje "Roditelj, dijete i škola", realiziran u O.Š "Ćamil Sijarić";

TVSA (21.05.2014.g.) - *Gostovanje* u emisiji „Treća dob“ u okviru koje je govoreno o položaju osoba treće životne dobi u stanju traumatskog iskustva izazvanog poplavama. U okviru gostovanja date su preporuke koje bi ovim osobama potpomogle prevazilaženje poteškoća koje su ih zadesile;

TVSA (04.06.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Sarajevsko jutro“ o rezultatima evaluacije tribina za roditelje koje su predstavili dva porodična savjetnika Ustanove. Tom prilikom predstavljeni su rezultati evaluacije iz 53 osnovne škole, cilj i svi bitni segmenti ove aktivnosti;

TV HAYAT (19.06.2014.g.) – Prilog za Vijesti u 7 – tema stanje porodice u današnjem društvu.

TVSA (juni) - Izjava direktora ustanove za Dnevnik nakon usvajanja Izvještaja o radu sa Izvještajem o finansijskom poslovanju za 2013. godinu od strane Skupštine Kantona Sarajevo

TVSA (24.06.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Sarajevsko jutro“. Razgovarano je o ideji o projekta „Zlatne godine“, njegovoj realizaciji i budućim planovima te o problematici socijalne uključenosti osoba starije životne dobi.

TVSA (24.07. 2014.g.) - Najava serijala „Porodično savjetovalište“ na TVSA. Koncept, sadržaj i značaj ovih emisija najavio je i predstavio na TVSA direktor KJU „Porodično savjetovalište“.

TVSA (24.07-30.09. 2014.g.) - Emitovan serijal emisija pod nazivom „Porodično savjetuje“. U okviru prvog serijala snimljeno je 14 emisija. Svake srijede emitovana je po jedna emisija u Jutarnjem programu TVSA u trajanju od tri mjeseca. Emisije predstavljaju moderan pristup u približavanju tematike koja tretira porodični sistem i odnose u njemu pri čemu je njihov sadržaj usmjeren na sve dobne populacije i razvojne faze porodice. „Kako komunicirati sa tinejdžerom“, „Djeca u razvodu braka“, „ Sistem porodice sa članom koji ima poteškoće u razvoju“, „ Mladi i Internet“ , „Partnerski odnosi“ neki su od naziva emisija koje su emitovane svake srijede u okviru „Sarajevskog jutra“. Cilj ovog serijala jeste preventivno djelovanje na nastanak nepoželjnih oblika društvenih ponašanja. Zbog značaja ove tematike planiran je nastavak snimanja serijala i u mjesecu oktobru. Linkovi emisija bit će dostupni na web portalu.

TV Alfa (08.07.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Duga veza-kratak brak“ u kojoj je govoreno o savremenim izazovima braka i bračnih odnosa. Kroz gostovanje je predstavljen projekat „Moj izbor“ čiji je cilj stvaranje pretpostavki za funkcionalan brak.

TVSA (20.09.2014.g.) - Direktor Ustanove dao je izjavu za Dnevnik o značaju izgradnje zgrade Porodičnog savjetovališta, koja bi utjecala na poboljšanja kvaliteta usluga građanima kao korisnicima.

TVSA (22.09.2014.g.) - Predstavnik ustanove gostovao je u Jutarnjem programu o temi „Sigurnost djece“. Tom prilikom predstavljen je rad Ustanove sa fokusom na projekte koji preveniraju vršnjačko nasilje.

All Jazera (25.09.2014.g.)- Prilog za emisiju „Kontekst“, o temi Razvodi u regiji.

TV Hema, TV 1 (07.10.2014.g.) Prilog sa obilježavanja “Dječije nedjelje” i izjava povodom promocije zbirke “Porodica kroz priče i pjesme”.

TVSA (08.10.2014.g.) Gostovanje u Jutarnjem programu o promociji zbirke “Porodica kroz priče i pjesme” i nastavku realizacije tribina za roditelje.

TVSA “Dnevnik”(18.11.2014.g.)- Prilog o održanom Okruglom stolu.

TV PINK, TVFBiH, TVHayat, TVSA, (25.10.2014.g.) - Prilog i izjava direktora o održanom Okruglom stolu “Ljudska prava, nasilje i mladi -19 godina poslije rata”.

PRESS Vlade KS (03.11.2014.g.) na kome su za javnost ministar za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS i direktor Ustanove predstavili projekt „Informisanje i edukacija građana, posebno starih i bolesnih, o pravima i uslugama iz oblasti socijalne zaštite“, povodom početka njegove realizacije u Kantonu Sarajevo.

Radio, novine i web portali

„Dnevni Avaz“ (05.03.2014.g.) - U skladu sa ranije uspostavljenom saradnjom sa novinskim listom „Dnevni avaz“ u rubrici „Porodica i zdravlje“ objavljeni su odgovori stručnog saradnika na pitanja čitatelja, a koja su se odnosila na raznovrsne disfunkcionalnosti u bračnim odnosima i načinima njihovog prevladavanja.

Saopštenje za medije (29.03.2014.g.) - Upućeno je saopštenje za medije u cilju poziva roditeljima na Tribine za roditelje o temi „Roditelj i djeca - neizbježni sukobi“, a sve u želji informiranja javnosti o značaju rada na poboljšanju roditeljskih kompetencija i važnosti zajedničkog djelovanja u podršci odrastanju i razvoju porodičnih odnosa.

RSG(22.04.2014.g.) - Izjava za radio na pitanja „ Ko je ljubomorniji muškarci ili žene?“, „ Kako ko manifestuje ljubomoru - kako muškarci, kako žene?“

Portal Radiosarajevo.ba (29.04.2014.) - Informacija o Tribini za roditelje “ Roditelj, dijete i škola” održanoj u O.Š “ Fatima Gunić”;

Portal Four.ba (29.04.2014.) - Informacija o Tribini za roditelje “ Roditelj, dijete i škola” održanoj u O.Š “ Fatima Gunić”;

Portal Epoha.ba (29.04.2014.) - Informacija o Tribini za roditelje "Roditelj, dijete i škola" održanoj u O.Š " Hilmi-ef Šarić";

Dnevni list "Oslobodjenje" (05.05.2014.) - Intervju sa direktorom o radu i djelatnosti Ustanove;

Portal OŠ „Umihana Čuvidina“ (09.05.2014.) - Informacija o Tribini za roditelje " Roditelj, dijete i škola" održanoj u toj školi;

Portal JU „Peta osnovna škola“ (14.05.2014.) - Informacija o Tribini za roditelje " Roditelj, dijete i škola" održanoj u toj školi;

Radio Sarajevo (15.05.2014.) - Gostovanje u emisiji "Manje je više" povodom obilježavanja Međunarodnog dana porodice i obilježavanja dvadesete godišnjice Međunarodne godine porodice.

Dnevni list " Oslobodjenje" (18.05.2014.) - Prilog o predstavljanju rada Odjeljenja za savjetodavno - terapijski rad. U prilogu su predstavljeni stručni resursi zaposlenih u ovom Odjeljenju , usluge koje pružaju kao i najčešći razlozi zbog kojih se građani obraćaju za pomoć;

Portali Klix i Oslobodjenje (19.05.2014.g.) - Prenijeli čestitku i poruku povodom obilježavanja Međunarodnog dana porodice koja je usklađena prema preporuci UN-a i koja glasi *Porodične vrijednosti za postizanje razvojnih ciljeva*.

Radio Sarajevo (29.05.2014.) - Gostovanje u Jutarnjem programu o temi „Psihološko stanje nacije nakon poplava“. U okviru gostovanja, predstavnica Ustanove govorila je o vrstama i načinima psihološke podrške koju je neophodno pružiti ljudima koji su doživjeli poplavljenost životnog područja;

Antena Radio, Dnevni list „Oslobodjenje“, portali: Vijesti.ba, Fena.ba, Vlada KS (18.07.2014.g.)- Objavili su vijest o realizaciji projekta izgradnje zgrade KJU „ Porodično savjetovalište“.

Radio Sarajevo (24.07.-31.12.2014.g.). - Gostovanje u okviru serijala na Jutarnjem programu. Šest emisija je emitovano jednom mjesečno, a teme su bile : „Djeca u razvodu braka“, „Mladi i Internet“ i „ Porodica i škola“."Uticaj porodice na obrazovno postignuće djece,"Kazne i nagrade u odgojnom procesu", "Bračno posredovanje/medijacija razvoda", "Uticaj porodice na obrazovno postignuće djeteta".

Dnevni list „Oslobodjenje“ (01.08.2014.g.) - Informacija o Kampu „Intercity teatar“ za mlade, realiziranom u suradnji sa UG Narko-ne, a koji se odnosi na cjelodnevne radionice iz prevencije ovisnosti i pedagogije doživljaja, realizirane u prirodnom okruženju sedmodnevnog kampa za srednjoškolce.

Dnevni list „Oslobodjenje“(05.08.2014.g.) -Informacija o radionicama koje su realizirane za djecu iz JU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave, čiji cilj je razvijanje njihovih socijalnih vještina.

Dnevni list „Oslobodjenje“ (27.08.2014.g.) -Informacija o saradnji sa predstavnicima boračkih organizacija iz općina Centar, Stari Grad i Novi Grad u smislu pružanja psihosocijalne podrške od strane Ustanove.

Dnevni list „Oslobodjenje“(11.09.2014.g.) - Informacija o posjeti švicarskih studenata socijalnog rada Ustanovi u cilju upoznavanja sistema rada u njoj.

Dnevni list „Oslobođenje“ (13.09.2014.g.) - Informacija o donaciji računarske opreme, donirane od strane Općine Centar .

Dnevni list „Oslobođenje“ (22.09.2014.g.) - Informacija o održanom sastanku direktora i uposlenika naše Ustanove i JU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave, održanom povodom implementacije Sporazuma o saradnji između ustanova.

Dnevni list „Oslobođenje“ (29.08.2014.g.) - Informacija o potpisanom Sporazumu o namjenskom korištenju sredstava za izgradnju poslovnog objekta KJU „Porodično savjetovalište“ i početku njegove izgradnje.

Dnevni list „Oslobođenje“-(21.10.2014.g.) - Prilog o donaciji računara koji je načelnik Općine Stari Grad uručio direktoru KJU „Porodično savjetovalište“.

Dnevni list „Oslobođenje“(25.10.2014.g.) - Prilog i izjava direktora o održanom Okruglom stolu „Ljudska prava, nasilje i mladi -19 godina poslije rata“.

BH Radiju 1 (23.10.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Odrastanje“ o važnosti preveniranja nasilja među maloljetnicima kroz primjer iz prakse.

Dnevni list „Oslobođenje“ (04.11.2014.g.)-Tekst: „Edukacija građana o pravima iz socijalne zaštite“.

Radio BH1 (13.11.2014.g.) - Gostovanje u emisiji „Odrastanje“ prilikom koga je predstavljena Zbirka dječijih radova „Porodica kroz priče i pjesme“, te razgovarano o važnosti uloge porodice u odrastanju djece.

Dnevni list „Oslobođenje“ (17.11.2014.g.)- Tekst „Iskustva učenika o korištenju Interneta“.

Dnevni list „Oslobođenje“(18.11.2014.g.) - Portal Klix, Portal Radio Sarajevo – Tekst: Održan okrugli sto „Psihosocijalna podrška mladima u razvoju buduće karijere“.

Dnevni list „Oslobođenje“ (20.11.2014.g.) -Tekst: „ Izazovi odrastanja u školama“.

Federalna novinska agencija **FENA** (27.11.2014.g.)Odgovori o projektu „Informisanje i edukacija građana“.

Portal **Sutra.ba** (29.11.2014.g.) Informacija o projektu „Informisanje i edukacija građana“.

Internet portal **Klix** (28.11.2014.g.) - Objavljen prilog/intervju o tome da li bračni partneri posjećuju Savjetovalište i sa kojim problemima najčešće dolaze.

Radio M (12.12.2014.g.) - Izjava o najčešćim problemima zbog kojih se bračni partneri javljaju u Savjetovalište kao i tzv. kritičnoj godini braka.

3.7. SARADNJA U MREŽI

U 2014. godini nastavljena je saradnja sa organizacijama i institucijama u mreži psihosocijalne zaštite i šire, a na nivou stručno-profesionalnog povezivanja, sa ciljem pomoći i podrške u rješavanju psihosocijalnih problema korisnika, kao definiranja zajedničkih preventivnih i drugih aktivnosti.

Ustanova je u proteklom periodu ostvarila saradnju sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, Ministarstvom za obrazovanje, nauku i mlade KS, Prosvjetno-pedagoškim zavodom, općinskim službama JU „Kantonalni centar za socijalni rad“, JU „Službom za zapošljavanje“, KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“-Bjelave, Gender centrom FBiH, Udruženjem „Metavoia“, Udruženjem „OneLeso“ i dr.

Pojedini dogovori rezultirali su zaključivanjem slijedećih protokola odnosno sporazuma:

- Sporazum o saradnji sa KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“, od 05.09.2014. god.
- Protokol o saradnji sa Udruženjem obitelji djece i osoba s poteškoćama u razvoju „Dajte nam šansu“, od 16.06.2014. god.
- Protokol o partnerskoj saradnji na projektu za prevenciju ovisnosti Intercity teatar za period 16.06.-20.06.2014. god, zaključen sa UG „Narko-ne“, od 12.06.2014. god.
- Protokol o saradnji sa Filozofskim fakultetom Univerziteta u Sarajevu, od 17.11.2014. god.
- Sporazum o podršci sprovođenju programa „Moj izbor“, zaključen sa Gender Centrom FBiH, po kojem će se, iz sredstava FIGAP programa Savjetovalištu dodijeliti sredstva u iznosu od 10.530,00 KM, od 14.11.2014. god.

3.7.1. KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave

Saradnja sa KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave odvijala u više pravaca. Jednim segmentom saradnje obuhvaćeni su profesionalci koji su u toku obavljanje svakodnevnih aktivnosti na radnom mjestu u direktnom kontaktu sa djecom, šticienicima Doma (vaspitači, medicinske sestre, domaćice). Formirana je grupa, homogena u smislu hijerarhijskih uloga u profesionalnom okruženju, a heterogena u smislu sadržaja poslova koje članovi grupe obavljaju u Ustanovi. Dinamika održavanja susreta realizirana u izvještajnom periodu je dva puta mjesečno, a dužina trajanja jednog susreta je dva sata.

Cilj rada sa ovom grupom je pružanje profesionalne podrške i pomoći zaposlenicima Doma, što će doprinijeti razvijanju njihovih ličnih i profesionalnih kompetencija.

3.7.2. Radionice za djecu KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ Bjelave

Uzimajući u obzir da je narušena porodična struktura otežavajući faktor za pravilan psiho-socijalni razvoj i odrastanje djece realiziran je set interaktivnih radionica sa šticienicima Dječijeg doma Bjelave, u cilju pružanja podrške i doprinosa njihovom što pravilnijem razvoju i funkcionalnijem uključivanju u društvene odnose. Psihosocijalna podrška i radionice su koncipirane u skladu sa aktuelnim potrebama i postojećim resursima ove dvije ustanove a prvenstveno su usmjerene na poticanje socijalnog napretka djece i prevencija društveno neprihvatljivih oblika ponašanja.

Radionice su realizirane u periodu juli-avgust, jednom sedmično u trajanju od 60-90 minuta. Kroz niz interaktivnih igara, simulacija, igranje uloga, vježbe i razgovore, djeca su sticala nova i unapređivala postojeća znanja, vještine i kompetencije koje su im potrebne kako bi se adekvatno nosili sa svakodnevnim izazovima odrastanja. Na radionicama su obrađene sljedeće teme:

1. Komunikacija
Cilj: pružanje pomoći djeci da shvate zašto su neke komunikacijske vještine važne za saradnju i djelovanje.
2. Zajedništvo
Cilj: unapređenje komunikacije u grupi i pospješivanje integracije i tolerancije među djecom.

3. Nasilje
Cilj: naučiti djecu da prepoznaju granice od kojih počinje nasilje te da se nasilje ne svodi uvijek samo na tjelesni sukob.
4. Interkulturalnost
Cilj: Senzibilizirati djecu o kontekstu kulturnih sličnosti i različitosti.
5. Doživljajna pedagogija
Cilj: kroz interaktivne vježbe na otvorenom potaći timski duh i zajedništvo kod djece.
6. Ophođenje sa strahom
Cilj: potaknuti djecu na isprobavanje novih oblika ophođenja sa strahom.

Radionice su vođene od strane zaposlenika Savjetovališta i to pedagoga, psihologa i socijalnih radnika, koji imaju bogato iskustvo u provođenju preventivnog i savjetodavno- terapeutskog rada sa mladima ovog uzrasta. Radionice su pokazale svoju opravdanost, korisnost i usklađenost sadržaja sa stvarnim potrebama ciljane populacije. Učesnici su iskazali veliko interesovanje i motivaciju za neformalan oblik učenja, dok voditelji radionica ističu veliki potencijal mladih i njihovu želju da unapređuju svoje vještine. Sukladno rezultatima i iskustvom proizašlim iz realizacije ovogodišnjeg ciklusa radionica planirana je realizacija istog i u 2015.god.

3.7.3. Saradnja sa predstavnicima boračkih organizacija

U 2014. godini uspostavljena je saradnja i sa predstavnicima boračkih organizacija sa područja općina Stari grad, Centar i Novi grad, koje okupljaju populaciju demobilisanih boraca, ratnih veterana i ratnih vojnih invalida.

U okviru saradnje planirana je realizacija tri do pet susreta sa ciljem pružanja psihosocijalne podrške i pomoći članovima boračkih populacija, sa područja općina Kantona Sarajevo, kroz grupni oblik rada, u trajanju od 90 minuta. Sadržaj rada činit će teme koje za cilj imaju razvijanje pozitivne slike o sebi, jačanje samopouzdanja, osnaživanje za uspješnije suočavanje sa problemima i stresom.

3.7.4. Centar Vladimir Nazor

U okviru saradnje sa Centrom Vladimir Nazor prezentirana je tema: „Značaj relaksacije u svakodnevnom životu roditelja za održavanje roditeljskih kompetencija“ i realizirana radionica za 15 roditelja učenika Centra Vladimir Nazor.

Takodjer, održano je predavanje na temu „Uticaj podcjenjivanja i procjenjivanja sposobnosti djeteta na socijalizaciju i školsko postignuće“, za 10 roditelja i četiri zaposlenika Centra Vladimir Nazor.

3.7.5. Saradnja sa Filozofskim fakultetom, Odsjekom za psihologiju

U okviru saradnje Porodičnog savjetovališta i Filozofskog fakulteta u Sarajevu, Odsjeka za psihologiju u izvještajnom periodu realizirano je predavanje na temu “Porodična sistemska terapija“ za 20 studenata V godine studija.

3.7.6. Saradnja sa Fakultetom političkih nauka, Odsjekom za socijalni rad

Na zahtjev Fakulteta političkih nauka u Sarajevu, dana 18.11.2014. godine, održana je interaktivna radionica za 40 studenata 3. godine Odsjeka za socijalni rad, koji su prošli predavanja iz oblasti rada sa grupom. Cilj radionice bio je omogućiti studentima iskustveno učenje o grupnom radu, grupnim procesima, grupnim ulogama i komunikacijskim obrascima, te obezbijediti integriranje stečenih

iskustava sa teorijskim konceptima. Radionica je trajala dva sata, a evaluacija je pokazala visok stepen zadovoljstva studenata sadržajem i načinom realizacije radionice.

3.7.7. Asocijacija sistemskih terapeuta

U toku izvještajnog perioda održan je sastanak kojem su prisustvovali predstavnici Porodičnog savjetovališta i Dr. Nevena Hercog-Čalovska, predstavnica Asocijacije sistemskih terapeuta. Cilj ovog sastanka bio je reuspostava saradnje koja se odnosi na organiziranje edukacije iz sistemske porodične terapije i pružanja profesionalne podrške i pomoći zaposlenicima Odjeljenja za savjetodavno-terapeutski rad.

3.7.8. Kamp za mlade „Intercity teatar 2014“ – saradnja sa UG „Narko-ne“

U 2014. godini je nastavljena saradnja KJU „Porodično savjetovalište“ sa UG „Narko-ne“ na realizaciji Intercity teatar projekta. Doprinos Ustanove u realizaciji ovog projekta je ustupanje trenera za realizaciju sedmodnevnog kampa za srednjoškolce za vođenje cjelodnevnih radionica iz prevencije ovisnosti i pedagogije doživljaja u prirodnom okruženju. Za realizaciju ovog projekta zaključen je Protokol o partnerskoj saradnji između Ustanove i Udruženja.

Kamp je realizovan u Etno selu Vogošća uz učešće 17 mladih iz 5 lokalnih zajednica: Vogošća, Kiseljak, Istočno Sarajevo, Visoko i Kakanj. U okviru kampa mladi su usvajali znanja i vještine o prevenciji ovisnosti u najširem smislu, istraživali i diskutovali o situaciji u svojim lokalnim zajednicama po pitanju razvijanja ovisnosti, ali i shvatili šta to mladima može pomoći da se ne odaju ovisnostima, već da uživaju u svakom trenutku svog života. Kroz interaktivne aktivnosti u prirodi – pedagogiju doživljaja mladi su prolazili kroz različite vježbe usmjerene na procese izgradnje tima, međusobnu komunikaciju, razvoj međusobnog povjerenja, osvještavanje timske pripadnosti i ulogu unutar tima, preuzimanju inicijative i odgovornosti i sl.

Također, u okviru Kampa srednjoškolci su imali zadatak da zajedno osmisle i uvježbavaju interaktivnu predstavu kojom će informirati i senzibilizirati prvenstveno druge mlade, ali i roditelje, nastavnike i građane, kako bi ozbiljno pristupili ovoj problematici, te im ukazati na mogućnosti izbora za zdrav život. Predstava je svoju premijeru imala posljednjeg dana kampa, kada su svi roditelji i rodbina učesnika mogli vidjeti šta su to mladi pripremili. Predstava, koja govori o uzrocima ovisnosti, ali i o općoj situaciji u Bosni i Hercegovini, će biti prikazana u svim školama iz kojih dolaze učesnici kampa.

Pored navedenih ciljeva kampa, naglasak je stavljen na usvajanje socijalnih vještina kod učesnika, povezivanje mladih iz različitih zajednica, njihovo osnaživanje za aktivizam i komunikaciju sa autoritetima, te uključivanje lokalnih aktera iz oblasti obrazovanja, zdravlja, omladinskog rada, kulture i sporta da bi zajednički uticali na sprečavanje nastanka svih vrsta ovisnosti i promociju zdravih načina života.

Rezultat ovogodišnjeg Kampa se pored ostalog ogledaju u individualnom rastu i razvoju svakog učesnika, usvajanju radnih navika, socijalnih vještina, prepoznavanja vlastitih jakih i slabih strana zatim u visokoj timskoj kohezivnosti cijele grupe, usvajanju grupnog procesa rada, podjeli uloga, te u znanjima i vještinama koje su direktno vezane za prevenciju ovisnosti, prezentacijske vještine i rad sa vršnjacima.

3.7.9. Ljetni omladinski kamp – saradnja sa OIA BiH

Na osnovu Protokola o partnerskoj saradnji zaključenog 30.06.2014. godine između KJU „Porodično savjetovalište“ i Omladinske informativne agencije OIA BiH, ostvarena je saradnja u realizaciji dva Ljetna omladinska kampa, koji su održani na Jahorini, u periodu od 10.07.-15.07.2014. godine i od 11.08.-15.08.2014. godine, a čiji je organizator bila OIA BiH, uz pokroviteljstvo UNICEF-a.

Kampovi su trajali po šest dana, za 160 srednjoškolaca iz 6 općina pogođenih poplavama (Odžak, Domaljevac, Šamac, Modriča, Doboj i Maglaj), a realizirani su sa ciljem njihovog rada na sebi, podizanju samopouzdanja, usvajanja socijalnih vještina, povezivanja mladih iz različitih zajednica, te njihovog osnaživanja za aktivizam i komunikaciju sa autoritetima.

Ustanova je doprinijela realizaciji kampa kroz ustupanje trenera za realizaciju osam poludnevničkih radionica iz pedagogije doživljaja u prirodnom okruženju, za svih 180 učesnika. Učesnici su bili podijeljeni u grupe i sa svakom grupom se realizirala posebna poludnevna radionica iz pedagogije doživljaja. Kroz interaktivne aktivnosti u prirodi (pedagogiju doživljaja) mladi su prolazili različite vježbe, igre i simulacije, usmjerene na procese izgradnje tima, međusobnu komunikaciju, razvoj međusobnog povjerenja, osvještavanje timske pripadnosti i ulogu unutar tima, preuzimanje inicijative i odgovornosti i sl. Osim same realizacije vježbi i igara, za potrebe organizatora kampa (OIA BiH) rađene su dnevne pismene i usmene evaluacije voditelja, te završna integralna evaluacija kampa iz ugla voditelja, koje su blagovremeno sačinjene i dostavljene organizatoru kampa.

Pored navedenih aktivnosti, u okviru kampa su od strane drugih voditelja angažovanih od strane organizatora, realizirane različite radionice i vježbe sa fokusom na jačanje samopouzdanja i slike o sebi, razvijanje emocionalne i socijalne inteligencije, nenasilnu komunikaciju, te kreativne izborne radionice (fotografija, ples, muzička produkcija, pravljenje nakita, sport i dr.).

Preliminarni evaluacioni rezultati provedenog kampa govore o individualnom rastu i razvoju učesnika, usvajanju socijalnih vještina, prepoznavanju vlastitih jakih i slabih strana, ali i o visokoj timskoj kohezivnosti cijele grupe i usvajanju grupnog procesa rada.

3.7.10. Sastanak sa Stručnim aktivom pedagoga i psihologa KS

Ustanova već dugi niz godina uspješno saraduje sa direktorima i pedagogima osnovnih škola u Kantonu Sarajevo kao i sa KJU „Prosvjetno-pedagoški zavod“. Direktor KJU „Porodično savjetovalište“, Senad Alić, prisustvovao je sastanku Stručnog aktiva profesora pedagogije i psihologije, profesora pedagogije, diplomiranih psihologa i magistara struke osnovnih škola KS, održanog 28. i 29.08.2014.g., u Centru za edukaciju i razvoj nastavnih tehnologija. Tom prilikom, razgovarano je o zajedničkoj saradnji na ojačavanju projektnih aktivnosti koje Ustanova već 6 godina realizira u osnovnim školama. Poseban fokus stavljen je na realizaciju projekata primarne prevencije. Između ostalih projekata koji se realiziraju izdvojen je projekt „Tribine za roditelje“ s ciljem animiranja što većeg broja roditelja za učešće u drugoj temi planiranoj za period septembar-oktobar 2014.g., čiji sadržaj će se odnositi na utjecaj vršnjaka u socijalizaciji djece. Također, na sastanku su dogovoreni i novi oblici rada koje će omogućiti kvalitetnu podršku roditeljima i učenicima, te time ojačati zajedničku saradnju školskog i porodičnog sistema.

3.7.11. Projekt Mentalno zdravlje u BiH

U izvještajnom periodu stručna saradnica Porodičnog savjetovališta angažirana je, od strane Projekta Mentalno zdravlje u BiH, da u svojstvu konsultantice na Projektu, realizira postavljene zadatke koji se tiču:

- a) sagledavanja kapaciteta profesionalnih udruženja za provođenje edukacija i
- b) sagledavanja potreba socijalnih radnika, zaposlenih u centrima za mentalno zdravlje za specifičnim znanjima.

Ove aktivnosti dio su specifičnih ciljeva Projekta, koje se ogledaju u promjeni načina pružanja usluga korisnicima u centrima za mentalno zdravlje, a primjenom inovativnih tehnika koje će profesionalci steći dodatnom obukom multidisciplinarnih timova i članova profesionalnih udruženja (socijalnih radnika, psihologa, medicinskih sestara i tehničara i psihijataru).

Projekat mentalnog zdravlja u BiH dio je procesa reforme mentalnog zdravlja u BiH.

3.8. OSTALE AKTIVNOSTI

3.8.1. Predavanje „Mladi i internet“

Na poziv Srednje tehničke škole grafičkih tehnologija, dizajna i multimedije Ilidža predstavnici KJU “Porodično savjetovalište” održali su interaktivno predavanje o temi „Mladi i internet“. Na predavanju je prisustvovalo oko 40 roditelja, učenika drugih razreda ove škole.

U okviru predavanja predstavljeni su rezultati istraživanja i dosadašnja iskustva Ustanove u radu sa ovom problematikom, razgovarano je o prednostima i nedostacima korištenja različitih internet servisa, te o opasnostima i rizicima koje korištenje interneta sa sobom nosi. U konstruktivnoj i poticajnoj atmosferi razgovarano je o najaktuelnijim internet trendovima kod mladih, kao i o različitim primjerima koji za korisnike interneta mogu predstavljati potencijalnu opasnost. Također, razgovarano je i o izazovima roditeljstva koje internet dodatno usložnjava, te o primjerima kako roditelji treba da se odnose prema internet zamkama.

Učesnici su aktivno participirali u predavanju i navodili primjere iz vlastitog iskustva i iskustva svojih prijatelja koji mogu doprinijeti sigurnom i pravilnom korištenju interneta. Sadržaj predavanja je bio oplemenjen prezentacijom i multimedijalnim sadržajima, a završio se diskusijom i donošenjem zajedničkih zaključaka i preporuka za korisno i sigurno korištenje interneta.

3.8.2. Projekt: „Informiranje i edukacija građana, posebno starih i bolesnih o pravima i uslugama iz oblasti socijalne zaštite“

Cilj projekta: Informiranje i edukacija građana, posebno starih i bolesnih, o pravima i uslugama iz oblasti socijalne zaštite .

U saradnji sa resornim ministarstvom, u mjesecu novembru 2014. godine, započeta je realizacija projekta pod nazivom „ Informisanje i edukacija građana o uslugama socijalne zaštite u Kantonu Sarajevo”.

Iako je navedeni projekt vanprogramaska aktivnost, menadžment i uposlenici KJU „Porodično savjetovalište” su uložili dodatne napore kako bi se projekat realizirao na profesionalan i stručan način. Uložen je maksimalan trud i korištenje vlastitih resursa i kapaciteta, kako bi se u vrlo kratkom roku odgovorilo postavljenim očekivanjima i realizaciji projekta.

Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i KJU „Porodično savjetovalište“, na konferenciji za medije, održanoj dana 03.11.2014. godine, predstavili su ovaj projekt. Istog dana zaprimljeni su prvi pozivi na info-telefonski broj 033 236 230, putem kojeg građani svaki radni dan, od 08:00 do 16:00 sati, mogu prijaviti pojedince i porodice koje žive u teškim socijalnim uvjetima, a za koje smatraju da nisu upoznati sa socijalnim pravima ili mogu dobiti osnovne informacije o uslugama socijalne zaštite i insitucijama koje ih nude.

Na Projektu je angažirano šest pripravnika različitih profila: (3 socijalna radnika, 1 pravnik, 1 komunikolog i 1 ekonomista srednjeg stručnog obrazovanja) koji su prošli posebnu obuku za aktivnosti na projektu, a od strane stručnog osoblja Ustanove.

Realizacija projekta tekla je kroz slijedeća tri segmenta:

1. primanje telefonskih poziva od strane građana;
2. izlazak na teren po pozivu građana - nakon zaprimanja telefonskog poziva, članovi tima izlazili su na teren, pronalazili porodicu ili pojedinca i uzimali osnovne socio-anamnestičke podatke o porodici ili pojedincu;
3. nakon terenske posjete popunjava se socio-anamnestički upitnik koji predstavlja proširenu sliku registra poziva i kojem se predstavlja detaljnija slika vezana za stanje na terenu.

U periodu od 03.11.-31.12.2014. godine zaprimljeno je ukupno 93 telefonska poziva građana, a realizirane su 63 terenske posjete.

Nadalje, 58 predmeta je upućeno prema JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ na dalje postupanje. Za 21 predmet dobivena je informacija od strane Centra, a vezana za preduzete korake po određenom predmetu.

Kod porodica ili pojedinaca koji su pozivali ili su posjećivani na terenu, iskazivana je uglavnom slijedeća problematika: loša materijalna situacija, bolest, neostvarivanje prava na subvenciju za grijanje, vodu, struju, plin, ogrijev, neostvarivanje prava na osnovne životne namirnice, odjeću, subvencija na lijekove i neophodne medikamente, ljekarska pomoć i neadekvatna zdravstvena zaštita, smještaj u drugu ustanovu i sl.

S obzirom na sve navedeno može se zaključiti da je, i pored velikog broja ograničavajućih faktora i nedostatka resursa, projekat, u prva dva mjeseca, uspio ispuniti minimum postavljenih očekivanja.

Povratne informacije sa terena i iz općinskih službi socijalne zaštite govore o pomacima u obrađenim slučajevima građana, što može biti argument za opravdanost realizacije projekta.

3.8.3. Učešće u programu stručnog usavršavanja nastavnika Osnovne škole „Fatima Gunić”

U okviru Programa kolektivnog stručnog usavršavanja nastavnika Osnovne škole “Fatima Gunić”, a na poziv direktora i pedagoga škole, stručni saradnici Ustanove održali su predavanje o temi „Iskustva učenika osnovnih škola Kantona Sarajevo o korištenju interneta”. Tema, koja je realizirana za ukupno 30 nastavnika spomenute škole, oslanjala se na rezultate istraživanja koje je Kantonalna javna ustanova „Porodično savjetovalište“ provela u u sedam osnovnih škola Kantona Sarajevo.

3.8.4. Posjeta švicarskih studenata

Dana 09.09.2014.godine, u KJU „Porodično savjetovalište“ upriličen je doček za profesora Klaua Kuehne i 14 studenata socijalnog rada iz Berna.

Švicarskim studentima studija socijalnog rada prezentirana je struktura Ustanove sa posebnim osvrtom na naš pristup u radu koji se zasniva na sistemskoj teoriji (osnov Sistemska porodična terapija) i sinergiji rada dva odjeljenja. Također, studenti su imali priliku razgovarati o problematici koja se tretira u savjetodavno - terapeutskom radu, te provođenjima akcionih istraživanja problema i pojava ciljnih grupa na kojoj se temelje projekti primarne prevencije i naš rad u zajednici.

Prezentirani sadržaji pobudili su dodatno interesovanje studenata za položajem i ulogom Ustanove u sistemu socijalne zaštite, te o pristupima i načinu rada koje stručnjaci imaju u dvije države pri rješavanju vrlo sličnih ili istih socijalnih i psihosocijalnih problema u zajednici. Posjetioci su izrazili oduševljenje širinom dijapazona naših usluga, te studijsku posjetu ocijenili vrlo korisnom uz želju za razmjenom iskustava i u budućnosti.

3.8.5. Posjeta stručnjaka iz oblasti psihologije i psihoterapije

U saradnji sa Udruženjem „Metanoia“ (Udruženje za destigmatizaciju i društvenu afirmaciju osoba sa psihosocijalnim poteškoćama iz Sarajeva), u četvrtak, 10.07.2014.g., KJU „Porodično savjetovalište“ je ugostila dva vrhunska stručnjaka iz oblasti psihologije i psihoterapije: Theodora Ittena (psihoanalitičara) i Evelin Gottwalz -Itten (KBT i sistemske porodične psihoterapeutkinju).

Obzirom da Ustanova, u sklopu svoje osnovne djelatnosti, pruža usluge savjetodavno-terapeutskog rada, ovom prilikom imali smo mogućnost sa pomenutim stručnjacima razmijeniti naša praktična iskustva i stručna mišljenja iz oblasti psihoterapije, kao i poteškoće sa kojima se susrećemo u radu.

Značaj ove posjete ogleda se i u otvaranju mogućnosti za saradnju koja je planirana u narednom periodu, a sve u cilju profesionalne razmjene iskustava iz oblasti psihoterapeutskog rada.

3.8.6. Radionica “Nasilje u vezama”

Na poziv aktiva mladih Udruženja gluhih Kantona Sarajevo održana je interaktivna radionica na temu “Nasilje u vezama”, za članove udruženja. Edukacija je održana 23.12.2014. godine, u 18:00, u prostorijama Udruženja, kojoj je prisustvovalo desetak članova udruženja, te su im ukratko predstavljena dosadašnja iskustva Ustanove u radu sa ovom problematikom. Rješavanje problema nasilja iziskuje bolje poznavanje i razumijevanje samog pojma, njegove raširenosti i pojavnosti, uzročnih i zaštitnih faktora, okolnosti u kojima se javlja te posljedica do kojih dovodi. S tim u vezi učesnici su kroz kratku prezentaciju i interaktivne vježbe saznali nešto više o oblicima nasilja sa kojima se mogu susresti, zatim

sagledali sopstvene precepcije o prepoznavanju nasilnih oblika komuniciranja i ponašanja u vezama. Također, učesnici su kroz igru uloga imali priliku iskusiti tipične oblike nasilja. Na inicijativu članova Udruženja dogovoren je nastavak saradnje i u budućnosti.

3.8.7. Dijeljenje online materijala

Svim osnovnim i srednjim školama u Kantonu Sarajevo poslan je dopis, putem maila, u kojem su ponuđene osnovne informacije o radu Ustanove i mogućnost zajedničkog djelovanja s ciljem unapređenja kvaliteta života porodica u Kantonu Sarajevo. Pored navedenog dopisa, svim školama prosljeđeni su dostupni on-line materijali (priručnici i brošure), u skladu sa razvojnim potrebama porodica djece osnovnoškolskog i srednješkolskog uzrasta.

3.8.8. Okrugli stolovi i konferencije

17.12.2014.g. – Ustanova je organizirala Okrugli sto pod nazivom „Psihosocijalna podrška mladima u razvoju buduće karijere”, a s ciljem podizanja svijesti o važnosti podrške mladima u prepoznavanju i razvoju vlastitih sposobnosti, te potreba i očekivanja u pogledu zaposlenja i tržišta rada.

Na Okruglom stolu prezentirani su rezultati provedenog istraživanja „Potrebe mladih za psihosocijalnom podrškom u razvoju buduće karijere”, a predstavljena su i iskustva JU „Služba za zapošljavanje” i Omladinske informativne agencije u radu sa ovom populacijom. Nakon prezentacije istraživanja, učesnici Okruglog stola, predstavnici iz Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS, ustanova socijalne zaštite, Ministarstva obrazovanja nauke i mlade KS, Prosvjetno-pedagoškog zavoda KS, JU „Službe za zapošljavanje“ KS, srednjih škola Kantona Sarajevo, vijeća učenika, udruženja poslodavaca, predstavnika zakonodavne vlasti u KS, NVO-a aktivno su sudjelovali u diskusiji. Vrlo produktivna radna atmosfera polučila je konstruktivne zaključke koji će biti upućeni mjerodavnim institucijama u cilju podrške mladima u razvoju njihove buduće karijere.

Također, u izvještajnom periodu, predstavnici KJU „Porodično savjetovalište“ uzeli su učešće u više okruglih stolova odnosno konferencija, i to:

25. - 26.09.2014. – Učešće na Međunarodnoj konferenciji o pravima LGBT osoba, koja je održana u Sarajevu;

07.10.2014. - Učešće na Okruglom stolu “Porodično zbrinjavanje bez roditeljskog staranja” organiziran od strane Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice KS u saradnji sa SOS Dječija sela BiH;

08.10.2014. - Učešće na Konferenciji o temi “Reforma dječije zaštite u BiH (Transformacija institucija i alternativno zbrinjavanje djece”)), koju su organizirali SOS Kinderdorf International, Save the Children International, Hope and Homes for Children i Federalno ministarstvo rada i socijalne politike. Cilj konferencije je bilo podizanje svijesti profesionalaca i praktičara iz oblasti zaštite djece bez roditeljskog staranja o važnosti porodičnog zbrinjavanja, te uključivanje u proces deinstitucionalizacije direktne donosiocice odluka, kao jedan od koraka reforme dječije zaštite u FBiH;

09.10.2014. - Učešće na Okruglom stolu i promociji brošure “Gradimo zajednice po mjeri djeteta” u organizaciji NVO “Vaša djeca”.

09.10.2014. - Učešće na Okruglom stolu "Gdje su djeca roditelja osoba sa umanjnim sposobnostima", u cilju poboljšanja položaja djece čiji su roditelji osobe s umanjnim sposobnostima u organizaciji NVO "Svjetlo";

24.10.2014.g. - Učeće u Okruglom stolu organiziranom od strane Centra za kulturu dijaloga u Sarajevu pod nazivom "Ljudska prava, nasilje i mladi - 19 godina poslije rata". Tom prilikom direktor KJU "Porodično savjetovalište" učestvovao je kao uvodničar. Također, aktivno učešće u diskusiji uzeli su i zaposlenici koji su iznijeli primjere iz prakse. Cilj Okruglog stola bio je doprinos razvoju lokalne zajednice u ojačavanju kulture poštivanja ljudskih prava i ranjivih grupa u kojoj se ljudska prava ne samo priznaju nego i poštuju čime se ujedno ojačava i proces stvaranja tolerancije;

17.11.2014.g.- Učešće na Konferenciji „Podrška za počiniocce nasilja u FBiH“ u organizaciji UNFPABIH. Konferenciji su prisustvovali predstavnici javnih institucija i organizacija u FBiH koje djeluju u oblasti rodno zasnovanog nasilja sa ciljem razmjene znanja i aktivnosti koje se provode u FBiH na polju rada i rehabilitacije počinitelaca rodno zasnovanog nasilja.

IV KAPITALNI PROJEKTI

Izgradnja poslovnog objekta KJU „Porodično savjetovalište“

Potpisivanjem Sporazuma o namjenskom korištenju sredstava za izgradnju poslovnog objekta Kantonalne javne ustanove „Porodično savjetovalište“ stekli su se i formalni uvjeti za početak radova i realizaciju kreditnih sredstava Razvojne banke namjenjenih za ovu svrhu.

Sporazum su potpisali ministar Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice u Vladi Kantona Sarajevo Muamer Bandić, direktorica Zavoda za izgradnju KS, Ljiljana Pelidija, u ime implementatora projekta, a kao korisnik objekta Sporazum je potpisao i direktor KJU „Porodično savjetovalište“, Senad Alić.

Nakon što je iz Budžeta Kantona Sarajevo izdvojeno 190.800,00 KM za izradu projektne dokumentacije i kupovinu zemljišta u Bihačkoj ulici, kreditna sredstva od 300.000.00 KM biće dostatna za realizaciju prve faze odnosno zatvaranje jedne tehnološke cjeline, dok će se ostatak radova ugovarati po obezbjeđenju potrebnih sredstava kroz naredne budžetske godine. Ministarstvo se obavezalo da će nastojati, u okviru svojih nadležnosti, obezbijediti cjelokupna sredstva za izgradnju objekta ove javne ustanove sa priključcima infrastrukture na gradsku mrežu kroz budžete za 2015, 2016 i 2017. godinu.

U proteklom periodu, Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo proveo je zakonom propisanu proceduru za izbor ponuđača za izvođenje radova u okviru I faze izgradnje objekta Ustanove.

Izabrani najpovoljniji ponuđač, UNIGRADNJA dd Sarajevo, započet će radove po kompletiranju dokumentacije neophodne u proceduri koja prethodi početku radova, a koja je usljed protoka vremena zastarila i istu je bilo neophodno obnoviti.

V OCJENA STANJA I POSTIGNUTIH REZULTATA

Ovaj izvještajni period u radu KJU „Porodično savjetovalište“ posebno je obilježen intenzivnim aktivnostima koje su naročito imale za cilj informiranje građana o raznim sadržajima iz okvira djelatnosti Ustanove. Davanjem informacija javnosti o širokom spektru aktuelnih društvenih pojava i

fenomena vezanih za porodicu i njene podsisteme, kao i učešćem u različitim programima koji tretiraju stručnu tematiku iz djelatnosti Ustanove, ostvaren je kontakt sa velikim brojem građana. Naime, prilagođavajući se modernim pristupima u poslovanju, Ustanova je odgovarala potrebama korisnika svojim djelovanjem kroz razna medijska učešća, a putem različitih medijskih alata (internet, multimedija, TV, novine). Na ovaj način, medijski istupi imali su, ne samo promotivan, nego i edukativni, informativni, podržavajući, a nerijetko i terapijski karakter.

Kada je u pitanju savjetodavno-terapijski rad, ukupno 571 korisnik obuhvaćen je kontinuiranim tretmanom u okviru kojeg je realizirano 2575 seansi, 1996 predseansi i 1996 postseansi. Od ukupnog broja, sa 285 korisnika usluga tretman se odvijao na individualnom nivou, kroz 1475 seansi, na dijadnom nivou sa 154 korisnika, kroz 685 seansi, i na nivou porodičnog sistema sa 109 korisnika, kroz 398 seansi i na grupnom nivou sa 23 korisnika, kroz 17 seansi.

U ovom periodu pruženo je:

- 1756 usluga terapije;
- 706 usluga savjetovališnog rada;
- 402 usluge dijagnosticiranja problema;
- 80 usluga krizne intervencije;
- 17 usluga posredovanja prije pokretanja postupka za razvod braka;
- 46 usluga ekointervencije i
- 45 usluga praćenja korisnika sa kojima je završen tretman.

Sačinjeno je 13 nalaza i mišljenja, a na zahtjev drugih institucija, najčešće službi socijalne zaštite i obrazovnih institucija.

Što se tiče aktivnosti u projektima primarne prevencije, istima je obuhvaćeno ukupno 3385 korisnika iz populacije roditelja, djece, mladih, starih, i to:

NAZIV AKTIVNOSTI	BR. PREDAVANJA	BR.UČESNIKA
Tribine za roditelje	119	2584
Civilna hrabrost	6	18
Zlatne godine	5	40
Unapređenje roditeljstva	25	131
Zajedno do roditeljstva	5	16
Mladi za mlade	6	19
O.Š.Fatima Gunić-za stručno osoblje	1	30
O.Š.Fatima Gunić- za roditelje	1	200
Kamp za mlade Intercity teatar 2014	7	17
Dječiji dom Bjelave	6	10
Ljetni omladinski kamp	12	160
Okrugli sto	1	40
Nasilje u vezama	1	10
Mladi i internet	1	40
Fakultet političkih nauka	1	40

Filozofski fakultet	1	30
UKUPNO	197	3385
Istraživanje		441

U ostvarivanju postignutih rezultata nesporan je doprinos i zalaganje menadžmenta, svih zaposlenika, Upravnog i Nadzornog odbora Ustanove, uz podršku Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.

VI PROGRAMSKA ORIJENTACIJA ZA NAREDNI PERIOD

U skladu sa propisanom djelatnošću kojom se bavi, KJU „Porodično savjetovalište“ će i dalje realizirati svoje aktivnosti davanjem stručno-profesionalnih odgovora na iskazane potrebe, iz domena psiho - socijalne zaštite građana, naročito poštujući temeljne doktrinarne principe koji se primjenjuju u radu ove ustanove.

U smislu navedenog, djelovanje Ustanove bit će usmjereno na:

- savjetodavno-terapeutski rad sa porodicama, partnerima i pojedincima koji imaju poteškoće u funkcioniranju;
- grupni tretman ranjivih društvenih grupa;
- promociju funkcionalnosti porodičnih odnosa i zdravih stilova života;
- afirmaciju savjetodavno-terapeutskog rada;
- prevenciju psihosocijalnih problema i poteškoća;
- edukaciju građana u cilju preveniranja porodičnih i drugih kriza;
- istraživanje i praćenje psiho-socijalnih potreba građana i porodice;
- rad na izradi novih i unapređenju postojećih projekata primarne prevencije;
- mjerenje rezultata efektivnosti i efikasnosti rada u okviru primarne i sekundarne prevencije;
- unapređenje internih standarda i normativa u provođenju primarne, sekundarne i tercijarne prevencije;
- afirmaciju i promociju djelatnosti i postignuće Ustanove;
- stručnu suradnju sa profesionalcima u mreži ustanova koje se bave psihosocijalnim radom te
- kontinuirano kreiranje prepoznatljivog modela rada Ustanove.

VII KONTINUIRANI POSLOVI

Intervizija

Intervizijski sastanci su u 2014. godini bili kontinuirana aktivnost koja je realizirana jednom sedmično. U okviru intervizijskih sastanaka, prezentirani su slučajevi korisnika u tretmanu sa ciljem razmjene iskustava i znanja, pružanja međusobne podrške i pomoći savjetnika-terapeuta. Ovi procesi su doprinijeli jačanju profesionalnih kompetencija, a time i kvaliteti usluga koje su pružene korisnicima.

VIII PREGLED UNUTRAŠNJE ORGANIZACIJE, KADROVSKE I MATERIJALNE OSPOSOBLJENOSTI

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji poslova KJU „Porodično savjetovalište“ sistematizirano je ukupno 32 radnih mjesta (27 VSS, 4 SSS i 1 NK) i to:

- u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad 16 radnih mjesta;
- u Odjeljenju za razvojno – istraživačke poslove i socijalne inovacije 8 radnih mjesta;
- u Odjeljenju za pravne, finansijske, promotivno-propagandne i opće poslove 8 radnih mjesta.

U dosadašnjem periodu popunjeno je ukupno 20 radnih mjesta u organizacionoj strukturi Porodičnog savjetovališta i to:

- u Odjeljenju za savjetodavno-terapeutski rad ukupno 7 radnih mjesta, i to: šef Odjeljenja, 2 stručna savjetnika, 2 viša stručna saradnika za savjetovališni rad i 2 stručna saradnika za savjetovališni rad;
- u Odjeljenju za razvojno – istraživačke poslove i socijalne popunjeno ukupno 5 radnih mijesta, i to: šef Odjeljenja, 1 viši stručni saradnik i 3 stručna saradnika;
- u Odjeljenju za pravne, finansijske, promotivno-propagandne i opće poslove ukupno 7 radnih mjesta, i to: šef Odjeljenja, viši stručni saradnik za promotivne i propagandne poslove, viši referent za finansije, referent za informatiku i statistiku, tehnički sekretar, vozač putničkog vozila-domar i kurir – spremačica.

Što se tiče zastupljene spolne strukture zaposlenika KJU „Porodično savjetovalište“, u radnom odnosu u Ustanovi se nalazi 6 muškaraca i 14 žena.

Na stručnim poslovima, u smislu bazične djelatnosti koje obavlja Savjetovalište, radno je angažirano 12 zaposlenika (mr. sci, dipl. socijalni radnik, dipl. psiholog, prof. pedagogije, prof. pedagogije i psihologije i prof. filozofije i sociologije).

Osim znanja iz bazičnih profesija, znatan broj zaposlenika posjeduje i certificirana znanja, vještine i tehnike savjetovališnog i terapeutskog rada (dva porodična savjetnika i pet porodičnih terapeuta).

Materijalna osposobljenost za rad Ustanove, i dalje je gorući problem, koji utječe na obavljanje djelatnosti Ustanove i njen razvoj. Neadekvatan prostor u kojem Ustanova obavlja djelatnost utječe na limitiranost broja korisnika usluga u savjetodavno-terapeutskom radu, te često uzrokuje stres kod zaposlenika, lošu zaštitu od nepredvidivih i agresivnih ponašanja korisnika, a u Odjeljenju za razvojno – istraživačke poslove i socijalne utječe na realizaciju grupnog rada u projektima primarne prevencije, provođenje interaktivnih i kreativnih radionica za mlade, organiziranje stručnih tribina, edukacija za profesionalce i dr.

IX NAČIN OSTVARIVANJA SARADNJE U MREŽI

KJU „Porodično savjetovalište“ je, tokom 2014. godine, ostvarila saradnju sa raznim organizacijama i institucijama u mreži psihosocijalne zaštite, te drugim organizacijama, kako vladinog

tako i nevladinog sektora. Pojedine dogovorene aktivnosti ozvaničene su zaključivanjem odgovarajućih protokola odnosno sporazuma o saradnji.

Takodjer, međusobna podrška i aktivnosti realizirane su putem učešća na raznim konferencijama i okruglim stolovima koje su obilježile ovaj period. Konkretno aktivnosti na ovom planu detaljno su prikazane pod tačkom 3.7. i 3.8. Izvještaja.

